

ZBO- begroting 2019

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	De ZBO-begroting 2019	5
1.2	Doelmatigheid en doeltreffendheid	6
2	Toezicht	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Leeswijzer	7
2.3	Risico's, uitdagingen en trends in de Nederlandse financiële sector	8
2.3.1	Voornaamste risico's	8
2.3.2	Staartrisico's	8
2.3.3	Lange-termijntrends	9
2.3.4	Nieuwe wet- en regelgeving	9
2.4	Toezicht	10
2.4.1	Onze werkwijze	10
2.4.2	Speerpunten Visie op Toezicht 2018-2022	11
2.4.3	Meerjarenkader 2017-2020 en de Toezichtbegroting 2019	15
2.4.4	Begroting kosten Toezicht 2019	16
2.4.5	Financiering toezichtkosten	21
2.5	Toezichtactiviteiten 2019	23
2.5.1	Banken	23
2.5.2	Verzekeraars	30
2.5.3	Pensioenfondsen en premiepensioeninstellingen	32
2.5.4	Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	36
2.5.5	Betaal en elektronischgeldinstellingen	36
2.5.6	Trustkantoren	37
2.5.7	Overige instellingen	39
2.5.8	Toezicht Caribisch Nederland	39
2.6	Risicobeheersing	41
2.7	Key Indicators (KI's) en streefwaarden 2019 – Toezicht	44

4	3	Resolutie en depositogarantiestelsel (DGS)	49
	3.1	Missie en ambitie NRA en DGS	49
	3.2	Begroting Resolutie en DGS 2019	50
	3.2.1	Resolutie banken	51
	3.2.2	Resolutie verzekeraars	51
	3.2.3	Depositogarantiestelsel (NL)	51
	3.2.4	DGS Caribisch Nederland	51
	3.3	Financiering kosten Resolutie en DGS	53
	3.4	Ontwikkelingen en activiteiten Resolutie en DGS 2019	53
	3.4.1	NRA - verdieping en verbreding	53
	3.4.2	Activiteiten NRA in 2019	57
	3.4.3	Depositogarantiestelsel – individueel klantbeeld in de praktijk	57
	3.4.4	Activiteiten DGS in 2019	58
	3.5	Risicobeheersing Resolutie en DGS	59
	3.6	KPI's en streefwaarden 2019 – Resolutie en DGS	62
		Bijlage 1 Begrote personele inzet toezicht per doelgroep	64
		Bijlage 2 Begrote personele inzet en kosten toezicht	66
		Bijlage 3 Begrote personele inzet en kosten Resolutie en DGS	67
		Bijlage 4 Kostenverdeling totale ZBO-begroting 2019	68
		Bijlage 5 Kostenontwikkeling totale ZBO-begroting	70
		Bijlage 6 Afkortingenlijst	72

1 Inleiding

De ZBO-begroting van DNB bestaat uit twee componenten, te weten de begroting voor de toezichttaak en de begroting voor de resolutietaak en het depositogarantiestelsel (DGS). In hoofdstuk 2 wordt de toezichttaak beschreven en in hoofdstuk 3 de resolutietaak en het DGS. In de bijlagen vindt u de detailcijfers en de afkortingenlijst.

Een concept van de ZBO-begroting 2019 is op 21 september en op 18 oktober besproken met vertegenwoordigers uit de verschillende sectoren. De sector gaf aan zich te herkennen in de door DNB geschetste ontwikkelingen en aandachtspunten in hoofdstuk 2 voor Toezicht en in hoofdstuk 3 voor de Resolutie- en DGS-taak. Waar mogelijk heeft DNB de aangedragen suggesties overgenomen. De verslagen van de panelbijeenkomsten, evenals de acties en adviezen die hieruit zijn voortgekomen voor DNB, zijn te vinden op de website van DNB.

5

1.1 De ZBO-begroting 2019

De totale ZBO-begroting 2019 bedraagt EUR 184,9 mln.

Tabel 1 Meerjarige begroting per ZBO-taak

EUR miljoen

Meerjarige begroting per ZBO-taak	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Toezicht	152,4	153,4	154,4	157,3	164,0
Resolutie en DGS	5,1	5,1	16,0	19,1	20,9
Totaal	157,5	158,5	170,5	176,4	184,9

1.2 Doelmatigheid en doeltreffendheid

DNB streeft naar doelmatigheid en rechtmatigheid van haar uitgaven. In dit kader vraagt DNB de externe accountant om ieder jaar de doelmatige en rechtmatige inzet van financiële middelen te beoordelen en hierover te rapporteren in een verslag van bevindingen (doelmatigheid) bij de controleverklaring over de verantwoording van de ZBO-taken van DNB (rechtmatigheid). Hiermee geeft DNB tevens invulling aan de verplichting die voortvloeit uit de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft). Om de doelmatigheid van DNB te toetsen beoordeelt de externe accountant het functioneren van de planning- en control (P&C)-cyclus, waar een verbinding wordt gelegd tussen de doelstellingen van DNB en de daarvoor gemaakte kosten. Daarbij geeft de 'toelichting op de werkelijke kosten ten opzichte van het budget in het verslagjaar' een beeld van de doelmatigheid. Als norm geldt dat meer dan 99 procent van de uitgaven rechtmatig is. In 2016 en 2017 bedroeg dit percentage 99,9 respectievelijk 99,3 procent.

2 Toezicht

2.1 Inleiding

Deze Toezicht Vooruitblik biedt u een overzicht van de prioriteiten die DNB in 2019 stelt in haar toezicht op financiële instellingen, met als doel een integere en solide financiële sector in Nederland. Dit is in aanvulling op het doorlopend toezicht dat het leeuwendeel van het werk van onze mensen vertegenwoordigt maar niet wordt gedekt in deze publicatie. Deze Vooruitblik is geen blauwdruk: onze prioriteiten kunnen gedurende het jaar wijzigen naar aanleiding van de actualiteit.

De economische omstandigheden zijn momenteel gunstig, maar dat is vaak juist het moment waarop kwetsbaarheden in de financiële sector zich opbouwen. Alert toezicht blijft dus nodig. Tegelijkertijd hebben wij oog voor de toegenomen regelgeving na de crisis die, hoewel noodzakelijk, druk legt op onder toezicht staande instellingen. DNB kijkt naar manieren om de efficiëntie van het toezicht te verbeteren en wil verdergaan op de ingeslagen weg wat betreft transparantie, proportionaliteit en dialoog met stakeholders.

DNB werkt intensief samen met andere toezichthouders. Het prudentiële toezicht op banken voert DNB uit als onderdeel van het Single Supervisory Mechanism (SSM), onder eindverantwoordelijkheid van de Europese Centrale Bank. Internationaal werken we nauw samen met de European Supervisory Authorities (ESA's). Nationaal zoekt DNB nadrukkelijk de samenwerking op met de Autoriteit Financiële Markten (AFM),

partners binnen het Financieel Expertise Centrum (FEC), en met andere toezichthouders.

7

DNB heeft als beleid instellingen vooraf te informeren over toezichtonderzoeken. Dat doen we dit jaar voor het eerst door middel van een digitale agenda toezichtactiviteiten, die op onze website wordt geplaatst. Gedurende het jaar informeren we de sector bovendien met regelmaat over de specifieke planning en de voortgang van onderzoeken, onder andere via de nieuwsbrieven.

2.2 Leeswijzer

Paragraaf 2.3 beschrijft de belangrijkste risico's, uitdagingen en trends die DNB ziet in de financiële sector. Deze vormen samen met de vorig jaar uitgebrachte Visie op Toezicht 2018-20122 het vertrekpunt voor de toezichtagenda voor komend jaar. In paragraaf 2.4 gaan we in op de op handen zijnde veranderingen in voor ons relevante wet- en regelgeving. Paragraaf 2.4 gaat in op onze werkwijze als toezichthouder. Ook geven we in dit hoofdstuk aan hoe we invulling geven aan de speerpunten uit de Visie op Toezicht. In paragraaf 2.5 gaan we per deelsector nader in op onze toezichtplannen en –onderzoeken. In paragraaf 2.6 wordt de risicobeheersing beschreven.

Om meer inzicht te geven in de resultaten van het toezicht bevat paragraaf 2.7 een beknopt overzicht van onze ambities voor 2019, inclusief bijbehorende indicatoren en streefwaarden.

2.3 Risico's, uitdagingen en trends in de Nederlandse financiële sector

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste risico's, uitdagingen en trends die DNB ziet die van invloed zijn op de financiële sector. Sommige zijn nieuw, een aantal kwam al terug in de Vooruitblik van vorig jaar alsook in de Visie op Toezicht 2018-2022.

2.3.1 Voornaamste risico's

Een aantal risico's vraagt komend jaar om bijzondere aandacht in ons toezicht. Met uitzondering van kwetsbaarheden op de vastgoedmarkten figureerden deze ook al prominent in de Toezicht Vooruitblik 2018. Ze zijn nog steeds actueel.

- Politieke onzekerheid. Vooral Brexit zorgt voor meer dan gemiddelde onzekerheid. Deze onzekerheid raakt vooral de instellingen zelf, en heeft ook invloed op de toezichtcapaciteit door een mogelijke toename in het aantal in Nederland gevestigde instellingen en de omvang van hun activiteiten.
- Verandervermogen. Het is van belang dat instellingen meebewegen met veranderende marktomstandigheden, regelgeving en nieuwe ontwikkelingen zoals digitalisering. Wanneer instellingen zich onvoldoende aanpassen aan veranderende omstandigheden en risico's onvoldoende beheersen, kunnen op termijn het verdienpotentieel en uiteindelijk ook de financiële soliditeit verslechteren.
- Cyberaanvallen en IT-disrupties. Dit is al enige tijd een belangrijk risico dat veel aandacht van het toezicht vraagt. De kans en impact van

cyberaanvallen zijn het meest prominent bij banken vanwege hun rol in het betalingsverkeer en het risico dat liquide middelen aan de instellingen onttrokken worden. Bij verzekeraars en pensioenfondsen loopt vooral de reputatie van de instellingen gevaar.

- Financieel-economische criminaliteit. Recente ontwikkelingen onderstrepen dat betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit nog altijd een reëel risico is. DNB-onderzoeken laten zien dat er over de hele linie nog een forse inspanning van financiële instellingen nodig is om de risico's voldoende te beheersen.
- Herbeprijzing van risico en veranderende yield curve. Door de trend van stijgende aandelen- en obligatieprijzen en het daarin besloten lage niveau van risicopremies is de kans op een prijscorrectie toegenomen. De impact van een dergelijke correctie wordt in sterke mate bepaald door de snelheid waarmee marktprijzen veranderen en kan sterk verschillen per financiële instelling.
- Kwetsbaarheden op de vastgoedmarkten. In perioden van stijgende vastgoedprijzen ontstaat vaak de basis voor toekomstige kwetsbaarheden. Zo bestaat er het risico van overwaardering, wat kan leiden tot toekomstige verliezen.

2.3.2 Staartrisiko's

Staartrisiko's, risico's waarvan de kans dat deze zich voordoen als relatief klein wordt beschouwd, of onzekerheden waarvoor geen kans te schatten is, zijn voor een toezichthouder belangrijk. De impact hiervan kan groot zijn voor financiële

instellingen of het financiële systeem als geheel. We hebben in 2018 in consultatie met de financiële sector onderzoeksmethodes geïnventariseerd. Deze methodes gaan we komend jaar inzetten om concrete staartrisico's en onzekerheden te identificeren zodat we eerder actie kunnen ondernemen als deze zich ontwikkelen tot een bedreiging voor het financiële systeem. Dit past ook bij de ambitie om in tijden van hoogconjunctuur scherp te zijn op (zich opbouwende) kwetsbaarheden in het stelsel.

2.3.3 Lange-termijntrends

Sommige trends en risico's zijn wel bekend, maar hun grootste impact zal zich waarschijnlijk pas doen voelen voorbij de horizon van één jaar of enkele jaren. Denk daarbij aan de versnippering van de waardeketen in het bancaire bedrijf of toenemende concurrentie uit andere dan de traditionele sectoren. Dit zien we vooral bij betaaldiensten waar banken, betaalinstellingen en FinTech-partijen actief zijn. Ook concurrentie op de hypotheekmarkt van verzekeraars en pensioenfondsen houdt naar verwachting aan. Dit is een welkome ontwikkeling maar kan risico's inhouden voor de continuïteit van afzonderlijke instellingen. Daarnaast hebben crypto's en de onderliggende blockchaintechnologie, als decentraal fenomeen dat niet aan landsgrenzen gebonden is, de potentie om met nieuwe vormen van dienstverlening en waardeverplaatsing een blijvende impact te hebben op het financiële stelsel. Tot slot verwachten we dat klimaat gerelateerde risico's de komende jaren zullen toenemen. Denk aan risico's door schade als gevolg van extreem weer en transitierisico's die veroorzaakt worden

doordat overheden noodzakelijke maatregelen nemen om klimaatdoelstellingen te halen.

2.3.4 Nieuwe wet- en regelgeving

Ook volgend jaar zullen er weer veel veranderingen plaatsvinden in de wet- en regelgeving. Dit vergt een forse inspanning van zowel de instellingen als DNB.

Implementatie Bazel 3,5

Nu het Bazels Comité een akkoord heeft bereikt over Bazel 3,5 bereidt de EU de regionale implementatie van de afgesproken standaarden voor. DNB draagt bij aan de impactanalyse van de Europese Bankautoriteit (EBA) en zal zich samen met het ministerie van Financiën inzetten om de onderhandelingen in de gewenste richting te sturen. DNB is daarbij voorstander van tijdige, volledige en consistente implementatie van de afspraken in Bazel.

Evaluatie Solvency II

De Europese Commissie gaat de komende jaren de kapitaaleisen en de *long-term guarantees* maatregelen van het Solvency II raamwerk evalueren. De Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen (EIOPA) zal hierover een advies uitbrengen aan de Commissie. DNB maakt komend jaar capaciteit vrij om actief bij te dragen aan dit advies. Inzet van DNB is dat Solvency II voldoende bescherming blijft bieden aan polishouders.

Implementatie nieuw pensioencontract

In het regeerakkoord is het voornemen geuit om het tweede pijler pensioenstelsel te hervormen.

10

Op 20 november jl. is gebleken dat het kabinet en sociale partners hierover geen akkoord hebben kunnen bereiken. Wij betreuren dat. Een hervorming van het pensioenstelsel blijft nodig om aansluiting te krijgen bij de veranderende arbeidsmarkt, om spanningen tussen generaties te verminderen en om het vertrouwen van deelnemers te herwinnen. Tijdens het schrijven van deze toezicht vooruitblik was er nog geen duidelijkheid over eventuele vervolgstappen.

Implementatie PSD2

De verwachting is dat de Payment Service Directive (PSD2) nog in 2018 of in het begin van 2019 in werking zal treden. Het vergt een grote inspanning van banken en betaalinstanties om aan de nieuwe wetgeving te voldoen. PSD2 geeft ruimte voor nieuwe toetreders en nieuwe bedrijfsmodellen. Voor DNB betekent PSD2 nieuwe vergunningen verlenen en het toezicht op bestaande spelers aanpassen aan de nieuwe regels.

Implementatie IORP II

In januari 2019 treedt de Nederlandse implementatie van de IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision) in werking. Vanaf dat moment zal DNB op de naleving hiervan toezicht houden. DNB zet komend jaar de dialoog met de sector over de naleving van de vereisten voort en doet een aantal on-site onderzoeken om het niveau van naleving te controleren.

Implementatie AMLD5

Gedurende 2019 zal de meest recente wijziging van de Europese wetgeving ter voorkoming van

witwassen en financieren van terrorisme (AMLD5) worden omgezet in Nederlands recht. Met AMLD5 komen wisselplatforms en portemonnees voor crypto's onder het bereik van de anti-witwasregelgeving te vallen en gaat voor hen een registratie- of vergunningplicht gelden. DNB wordt verantwoordelijk voor het AML-toezicht op deze twee partijen en zal in 2019 dit toezicht nader vormgeven. Ook introduceert de richtlijn de verplichting om te voorzien in een centraal register met gegevens van bankrekeninghouders, in Nederland is daartoe een wetsvoorstel (Wetsvoorstel verwijzingsportaal bankgegevens) in voorbereiding.

Wtt

Een belangrijke wijziging voor zowel de trustkantoren als DNB is de nieuwe Wet toezicht trustkantoren (Wtt) 2018 die naar verwachting in 2019 in werking treedt. De Wtt 2018 brengt aanvullende eisen voor trustkantoren met zich mee. DNB krijgt met de nieuwe wet meer bevoegdheden, waaronder het opleggen van hogere sancties en het openbaar maken van opgelegde sancties.

2.4 Toezicht

2.4.1 Onze werkwijze

DNB werkt als toezichthouder risico-gebaseerd en proportioneel. We gaan uit van de eigen verantwoordelijkheid van de instellingen om aan de wet- en regelgeving te voldoen en risico's te beheersen. We doen diepgravend onderzoek en maken gebruik van ons instrumentarium

om instellingen waar nodig tot ander gedrag te bewegen. Bij ernstige bevindingen en aanhoudend uitblijven van herstel schromen we niet om strenge handhavingsmaatregelen te nemen. Daarbij zijn we altijd gericht op ons doel: een solide en integere financiële sector.

DNB heeft in 2018 onderzoek gedaan naar mogelijke onbedoelde effecten van de nieuwe regelgeving die na de crisis is ingevoerd (zie het DNB-rapport *proportioneel en effectief toezicht*). Dit heeft geleid tot enkele concrete actiepunten. Zo hebben we onlangs een handreiking gepubliceerd voor de proportionele aanpak van sleutelfuncties voor kleine en middelgrote pensioenfondsen. Bij verzekeraars gaan we de rapportage-eisen voor de *own risk and solvency assessment* (ORSA) proportioneel toepassen, zodat niet per sé alle verzekeraars ieder jaar opnieuw een geheel nieuwe rapportage over de eigen risico-analyse hoeven in te dienen.

Een werkgroep met vertegenwoordigers uit de sector heeft dit jaar een advies uitgebracht over het verlagen van de indirecte toezichtkosten (kosten die instellingen maken om aan de toezichtseisen te voldoen). In haar reactie op het rapport heeft DNB toegezegd een aantal aanbevelingen over te nemen en daar maken we nu werk van.

- Verzekeraars en pensioenfondsen ontvangen een op maat gemaakte kalender met onderzoeken en uitvragen die voor 2019 gepland staan. Bij de banken die onder direct DNB-toezicht vallen (de zogenaamde Less Significant Institutions) zal DNB de toezichtplanning met ingang van volgend jaar niet meer alleen tijdens de jaargesprekken

delen, maar tevens schriftelijk aan de instellingen toezenden.

- We geven instellingen in vakantieperioden een langere reactietermijn.
- We lichten bij onderzoeken nog beter toe wat de reden voor en het doel van het onderzoek zijn, welke aanpak we volgen en welke effecten we willen bereiken. We gaan de terugkoppeling van bevindingen verbeteren en we vragen waar mogelijk na afloop van onderzoeken om feedback.
- We hebben al verschillende digitale portals ingericht waar instellingen stukken kunnen uploaden. Zo is al eerder voor rapportages van onder toezicht staande instellingen het Digitaal Loket Rapportages ingericht. Tevens is in 2017 het Digitaal Loket Toezicht gelanceerd, waarmee we financiële instellingen in de gelegenheid stellen om aanvragen voor onder andere bestuurderstoetsingen, vergunningen en verklaringen van geen bezwaar (vvgb's) digitaal in te vullen en aan te leveren. Daarnaast gaan we waar mogelijk bij uitvragen reeds bij ons bekende informatie automatisch invullen.

2.4.2 Speerpunten Visie op Toezicht 2018-2022

Vorig jaar publiceerde DNB de Visie op Toezicht 2018-2022. Daarin gaven we aan dat we de komende jaren in het toezicht extra aandacht geven aan technologische vernieuwing, aan toekomstgerichtheid en duurzaamheid, en aan financieel-economische criminaliteit. Onderstaand leest u hoe we in 2019 verder invulling geven aan deze visie.

Speerpunt 1 DNB speelt in op technologische vernieuwing.

Om ruimte te geven aan innovatie blijft een laagdrempelig loket bij de toezichthouder van groot belang. DNB heeft in 2016 samen met de AFM de InnovationHub opgericht om ondersteuning te bieden aan nieuwe en bestaande ondernemingen bij vragen over toezicht en bijbehorende regelgeving rond innovatieve financiële producten en diensten. In 2017 is hier Maatwerk voor Innovatie bijgekomen, met als doel het wegnemen van onnodige belemmeringen voor innovatieve financiële concepten. DNB zal in 2019 de DNB-AFM InnovationHub en Maatwerk voor Innovatie continueren en waar nodig verbeteren.

De opkomst van crypto's vraagt om een adequate toezichtreactie. Er blijft sprake van een gestage opkomst van nieuwe crypto-toepassingen en een verdere evolutie van het bijbehorende crypto-ecosysteem. Vanwege de risico's van crypto's voor consumenten en in het kader van het bestrijden van witwassen en terrorismefinanciering is een passend en proportioneel regelgevend kader van groot belang. DNB blijft daarom betrokken bij de verkenning van regulering van crypto's.

Veel financiële innovaties komen voort uit nieuwe of verbeterde onderliggende technologieën. Wij zien in toenemende mate financiële innovaties op basis van onder meer kunstmatige intelligentie en *distributed ledger technology* (DLT). Het is voor ons als toezichthouder van groot belang deze onderliggende technologieën en de implicaties van hierop gebaseerde toepassingen voor de financiële

sector te begrijpen. DNB doet in 2019 om deze reden nader onderzoek naar onder meer kunstmatige intelligentie en DLT.

Digitalisering biedt ook mogelijkheden om effectiever en efficiënter toezicht te houden, zoals snellere en betere inzichten krijgen uit geautomatiseerd verworven en geanalyseerde data. Andere voorbeelden zijn meer risico-gebaseerd werken waarbij relevante risico's worden gesignaleerd tegen acceptabele kosten, en beter kunnen inspelen op de onderlinge samenhang van risico's. Digitalisering biedt daarnaast kansen om de interne bedrijfsvoering van DNB te versterken. Door deze meer te ondersteunen met digitale technieken kan de kwaliteit van het toezichtproces verbeterd worden tegen gelijke of op termijn lagere uitvoeringskosten. Om deze mogelijkheden te benutten is DNB in 2018 een traject gestart om de digitale ambitie, zoals verwoord in de Visie op Toezicht 2018-2022, concreet te maken, te plannen en uit te voeren.

Speerpunt 2 DNB stuurt op toekomstgerichtheid en duurzaamheid

In een dynamische omgeving als de financiële sector is het essentieel dat instellingen in staat zijn om de impact van veranderingen voor de eigen organisatie tijdig te identificeren en over de vaardigheden beschikken om hier effectief op te reageren. In 2019 onderzoekt DNB het verandervermogen bij een risico-gebaseerde selectie van kleine banken, verzekeraars, pensioenfondsen en trustkantoren. Daarbij wordt de nadruk gelegd op het verandervermogen van financiële instellingen

bijvoorbeeld ten aanzien van technologische innovatie en het kunnen oplossen van hardnekkige toezichtproblemen. Deze onderzoeken richten zich in het bijzonder op de rol van intern toezicht en het middle management.

DNB heeft de afgelopen jaren onderzocht aan welke klimaatgerelateerde risico's financiële instellingen bloot staan. Daarnaast heeft DNB met een stresstest in kaart gebracht dat een disruptieve energietransitie tot stevige verliezen voor financiële instellingen kan leiden. Als volgende stap zal DNB de beheersing van die risico's verankeren in de beoordelingskaders voor het toezicht op banken, verzekeraars en pensioenfondsen. Hierbij wordt ook de dialoog gezocht met de sector, om zodoende van elkaars ervaringen en best practices te kunnen leren.

DNB besteedt aandacht aan de inwerkingtreding van de eis aan kantoorpanden om vanaf 2023 te voldoen aan minimaal energielabel C. Als vanaf 2023 geen energielabel C of hoger kan worden aangetoond door de kantooreigenaar kan het kantoorpand wellicht niet meer gebruikt worden. Daarmee heeft deze eis direct gevolgen voor aan kantoren gerelateerde beleggingen en leningen. Van belang is dat instellingen in kaart hebben welk deel van hun bedrijfsleningen met vastgoed als onderpand kantoren betreft en wat de energielabelverdeling is.

DNB blijft zich ook volgend jaar inzetten voor het vergroten van de rol van het financiële stelsel bij het beheersen van klimaatgerelateerde risico's en de financiering van groene investeringen. Dit sluit

ook aan bij internationale, Europese, en nationale ontwikkelingen. De Europese Commissie heeft begin 2018 een ambitieus plan voor financiering van duurzame groei gepubliceerd, dat van financiële instellingen meer actie zal verlangen op het gebied van duurzaamheid.

Op internationaal vlak werkt DNB samen met centrale banken en toezichthouders in het Network for Greening the Financial System (NGFS). Dit netwerk met leden uit vijf continenten beoogt de rol van het financiële systeem te vergroten bij het verbeteren van de beheersing van klimaatgerelateerde risico's en waar mogelijk eventuele belemmeringen voor groene investeringen weg te nemen.

Ook op nationaal vlak zijn er ontwikkelingen. Over het Klimaatakkoord zijn onderhandelingen gaande waarmee bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden concrete afspraken maken over de maatregelen waarmee we de CO₂-uitstoot in Nederland kunnen halveren. Deze maatregelen kunnen impact hebben op bedrijven en vervolgens op de leningen en beleggingen van financiële instellingen in die bedrijven.

[Speerpunt 3 DNB is streng op financieel-economische criminaliteit](#)

Financiële instellingen geven nog onvoldoende adequate invulling aan hun poortwachtersfunctie. De aanpak van het integriteitstoezicht van DNB om deze invulling te verbeteren bestaat uit vier onderdelen:

1. Toezicht op individuele instellingen: er vindt risicogebaseerd thematisch en instellingspecifiek onderzoek bij financiële instellingen plaats naar de beheersing van integriteitsrisico's. Bij constatering van overtredingen van wet- en regelgeving neemt DNB maatregelen en wordt structureel herstel afgedwongen. De voortgang hiervan wordt door DNB gemonitord en gevalideerd en waar nodig legt DNB punitieve maatregelen op.
  2. Aanspreken van leidinggevende verantwoordelijken: bestuurders, andere leidinggevenden (zoals hoofden compliance en audit) en commissarissen worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor het borgen van de poortwachtersfunctie en het zorgdragen voor de juiste compliancehouding binnen instellingen.
  3. Nauwe samenwerking met partners binnen het Financieel Expertise Centrum (FEC): het samenwerkingsverband met onder andere het OM, de AFM, Belastingdienst en FIOD wordt intensief benut om tijdig risicosignalen uit te wisselen en samen te werken op het gebied van handhaving.
  4. Ontwikkelen van nieuwe preventiemethoden: DNB is in 2018 een nieuwe serie rondetafelbijeenkomsten gestart met bestuurders en experts van de FEC-partners, de banken en andere direct betrokken partijen. In 2019 moeten de verkende initiatieven zoals een publiek-private taskforce voor bestrijding van zware criminaliteit en interbancaire samenwerking op het terrein van cliëntonderzoek en transactiemonitoring gestalte krijgen.
- DNB zal zich met haar thematische onderzoeken op drie specifieke gebieden richten, te weten (a) de voorkoming van betrokkenheid van financiële instellingen bij witwassen en terrorismefinanciering, (b) fiscale risico's en maatschappelijke onbetamelijkheid en (c) ondermijnende en georganiseerde criminaliteit. In de sectorhoofdstukken leest u hier meer over.
- Bij banken, (vrijgestelde) betaalinstituten en money transferkantoren zal DNB onderzoek doen of zij de basisbeheersing van integriteitsrisico's op orde hebben conform de vereisten uit de Wft en Wwft. Bij trustkantoren doet DNB vergelijkbaar onderzoek naar naleving van de Wtt en Wwft verplichtingen.
  - DNB beoordeelt hoe met name banken en trustkantoren hun beleid en procedures hebben ingericht, zodat zij de risico's die kleven aan maatschappelijk onbetamelijk handelen voldoende in beeld hebben. Ook zal de beheersing van fiscale risico's verbonden aan hun cliënten worden onderzocht.
  - DNB start, in overleg met haar FEC partners, een onderzoek naar de wijze waarop financiële instellingen betrokkenheid bij maatschappelijk ondermijnende en georganiseerde criminaliteit in Nederland tegengaan. Deze betrokkenheid ziet zowel op het (onbewust) faciliteren van witwassen als verwerken van opbrengsten uit delicten die hieraan ten grondslag liggen (waaronder corruptie, drugs- en mensenhandel).

2.4.3 Meerjarenkader 2017-2020 en de Toezichtbegroting 2019

Voor de kosten van toezicht is met het ministerie van Financiën een meerjarig kostenkader afgesproken. Dit kader ziet er als volgt uit:

Tabel 2 Meerjarenkader Toezichtkosten DNB

EUR miljoen

	2016	2017	2018	2019	2020
Uitgangspunt toezichtbegroting 2016	153,4	153,4	153,4	153,4	153,4
Efficiencytaakstelling		-2,7	-5,4	-8,1	-10,7
Uitbreiding van taken		2,7	3,9	3,9	3,9
Loonbijstelling 2017		1,7	1,7	1,7	1,7
Prijsbijstelling 2017		0,0	0,0	0,0	0,0
Loonbijstelling 2018			2,0	2,0	2,0
Prijsbijstelling 2018			0,6	0,6	0,6
Flexibele schil 2018			1,1	1,1	1,1
Totaal Basis Kader		155,1	157,3	154,6	151,9
Loonbijstelling 2019				3,2	3,2
Prijsbijstelling 2019				0,9	0,9
Flexibele schil voor onvoorziene investeringen				0,9	1,9
Effect programma huisvesting DNB				4,4	6,9
Flexibele schil ten behoeve van impact van Brexit				1,0	1,0
Kader 2017-2020		155,1	157,3	165,0	165,8

Het kostenkader voor het jaar 2019 is EUR 165,0. Het initiële kader voor 2019 bedroeg 159,6 mln, maar wordt opgehoogd vanwege de extra tijdelijke kosten uit het programma huisvesting DNB. Het initiële kader wordt verder verhoogd met een flexibele schil van EUR 1,0 mln ten behoeve van de implicaties van de Brexit voor het Toezicht (zie ook paragraaf 2.3).

In de periode 2017-2020 worden de hogere kosten voor de tijdelijke huisvesting gecompenseerd door de meevaller uit 2017 (EUR 11,3 mln). Ook in de jaren na 2020 zal DNB te maken hebben met extra tijdelijke huisvestingskosten.

Toelichting meevaller uit 2017

EUR miljoen

	2017
Enmalige baten in 2017 a.g.v. DNB programma huisvesting	-10,2
Onderschijdingen in 2017	
Onderschijding begroting	-0,4
Onderschijding kostenkader	-0,7
Totaal	-11,3

2.4.4 Begroting kosten Toezicht 2019

De totale begrote toezichtkosten in 2019 zijn EUR 164,0 mln.

De toezichtbegroting 2019 is EUR 6,7 mln hoger dan de toezichtbegroting 2018 (EUR 157,3 mln).

De stijging is het gevolg van enerzijds ontwikkelingen bij Toezicht zelf. Anderzijds is de stijging het gevolg van DNB brede investeringen die ook effect hebben op de begroting van de ZBO-taken van DNB.

Toename directe kosten Toezicht (+EUR 4,3 mln)

Een belangrijk deel van de stijging van de directe kosten van Toezicht betreffen de personeelskosten (EUR 3,8 mln). Naast de loonstijging en de hogere sociale lasten is in de begroting een netto uitbreiding van de toezichtcapaciteit opgenomen van 8,5 FTE.

Personele en materiële intensiveringen bij Toezicht

Als gevolg van de ontwikkelingen in de sector zijn uitbreidingen bij de toezichtdivisies nodig van in totaal 13,5 FTE. Deze uitbreidingen, die vooral neerslaan bij de sector banken, doen zich voor bij o.a. het beoordelen van interne-, en kredietrisicomodellen van banken, het uitvoeren van kredietonderzoeken, het data driven supervision experiment en de nieuwe toezichttaak STS toezicht ("simple, transparent and standardised" securitisaties).

Tabel 3 Kostenverdeling Toezichtbegroting 2019

EUR miljoen

Kostenverdeling Toezichtbegroting	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019	Vershil 2019-2018
Directe kosten Toezicht						
Personeelskosten	73,8	77,6	78,5	79,7	83,5	3,8
Externe inhuur	13,2	8,5	7,3	6,6	5,8	-0,8
Afschrijvingskosten	2,0	1,8	2,0	1,4	1,2	-0,1
Juridische adviezen	7,3	7,4	6,7	5,6	6,5	0,9
Overige beheerskosten ¹⁾	3,5	3,7	3,3	4,6	5,0	0,4
Totaal directe kosten Toezicht	99,7	99,0	97,7	97,7	102,0	4,3
Toegerekende kosten Toezicht						
Ict (oa projecturen, pc's en software)	14,5	16,9	20,3	23,3	22,3	-1,1
Facilitaire diensten (oa huisvesting en werkplekken)	9,0	8,5	8,4	9,1	11,2	2,1
Overige ondersteuning (oa communicatie, HR, informatiedienst, besturing)	29,1	28,9	28,1	27,1	28,5	1,4
Totaal toegerekende kosten	52,7	54,3	56,7	59,6	62,0	2,4
Totaal kosten	152,4	153,4	154,4	157,3	164,0	6,7

¹ Deze post is inclusief begrote bedragen voor EBA en EIOPA.

Daartegenover staat dat bestaande capaciteit geherprioriteerd naar nieuwe of veranderde taken wordt. Zo verschuift er capaciteit van Toezicht naar de nieuwe taak Resolutie verzekeraars als gevolg van synergievoordelen en extensiveert de divisie THI op governance, gedrag en cultuur. Door deze keuzes leveren de toezichtdivisies 5 FTE in. Per saldo stijgt het aantal primaire FTE bij Toezicht daarmee met 8,5 FTE.

Ook wordt voortdurend beoordeeld waar de beschikbare capaciteit het best ingezet kan worden, zo verschuift er capaciteit van de divisie TV naar TP voor het beoordelen van de financiële risico's. Ook binnen andere divisies vinden dergelijke herprioriteringen plaats.

De materiële uitbreidingen betreffen intensiveringen op het gebied van technologische ontwikkelingen en een verwachte toename van juridische adviezen. Deze intensiveringen bedragen ca. EUR 1,3 mln. Dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door dalingen bij de posten inhuur en afschrijvingen.

In de toezichtbegroting 2019 zijn tevens de begrote bijdragen aan de Europese toezichthouders EBA en EIOPA opgenomen (EUR 0,9 mln voor EBA en EUR 0,5 mln voor EIOPA). De exacte bijdragen voor Nederland worden eind 2018 bekend.

In 2017 heeft de ECB aangegeven om met terugwerkende kracht (vanaf 2015) kosten voor SSM software door te zullen belasten. Voor het boekjaar 2019 worden deze kosten ingeschat op EUR 0,2 mln.

In de toezichtbegroting 2019 is derhalve een bedrag van EUR 0,2 mln opgenomen.

De hierboven genoemde uitbreidingen/intensivering worden gefinancierd uit de flexibele schil, deels uit de loon- en prijscompensatie en door herprioritering en extensivering.

Risico's directe kosten

Bij de opstelling van de begroting 2019 is een aantal onderwerpen nog onzeker. Het betreft in het bijzonder de volgende twee onderwerpen. De impact van **Brexit** is vooralsnog onzeker. Verschillende partijen hebben plannen om naar aanleiding van de Brexit de Nederlandse markt te betreden of hun activiteiten uit te breiden. Voor de komst van deze partijen worden de nodige voorbereidingen getroffen, maar gegeven de onzekerheid rondom Brexit is nog te onzeker hoeveel partijen het uiteindelijk zal betreffen en welke activiteiten zij naar Nederland over zullen brengen. Om deze reden is in overleg met het ministerie van Financiën binnen het externe kostenkader voor de jaren 2019 en 2020 een bedrag van EUR 1,0 mln opgenomen in de vorm van een flexibele schil voor de implicaties van Brexit voor Toezicht.

Op het gebied van informatietechnologie wordt gewerkt aan een **digitale ambitie**. De nodige stappen worden op dit onderwerp al gezet, maar in 2019 wordt dit nader uitgewerkt in samenspraak met onze stakeholders.

Ontwikkeling indirecte kosten Toezicht (+EUR 2,4 mln)

Toename kosten programma Huisvesting DNB

DNB is gestart met het programma huisvesting. Het hoofdgebouw aan het Frederiksplein is mede door veranderende eisen en wetgeving na vijftig jaar tijd toe aan een grootschalige revitalisering. Tegelijkertijd wordt het goud en het geld verplaatst naar een nieuw cashcentrum. De renovatie is tevens een ingreep om de reguliere exploitatielasten structureel te beperken, door de inzet van levensduur verlengende maatregelen. Begin 2019 zal worden gestart met de vertaling van het programma van eisen in een voorlopig ontwerp. Naar verwachting zal dit eind 2019 gereed zijn en worden voorzien van een investeringskostenraming. Verder zal in 2019 de aanbesteding plaatsvinden van de aannemer, zodat deze zijn kennis van efficiënte bouwmethodieken en slimme oplossingen kan inbrengen in het definitief ontwerp (start eind 2019). Van belang is dat met het aantrekken van genoemde partijen nog geen onomkeerbare besluiten zijn genomen; dat is pas het moment dat de aannemer de opdracht krijgt om daadwerkelijk te gaan renoveren (voorzien begin/medio 2021). Tevens wordt in 2019 de afscherming van het bouwgebied in het Frederiksplein voorbereid, ter bescherming van de bedrijfscontinuïteit en veiligheid van het waardegebied, dat na uithuizing van de kantoorfunctie naar de tijdelijke huisvesting nog tot medio 2022 op het Frederiksplein operationeel blijft. Ook wordt de tijdelijke huisvesting verder voorbereid; de benodigde aanpassingen in het pand worden aangebracht en het pand wordt gebruiksklaar gemaakt t.b.v. de verhuizing in de eerste helft van 2020. Om ervoor te zorgen dat het programma doelmatig en marktconform wordt uitgevoerd, zal er continue

worden gebenchmarkt met renovaties van vergelijkbare (overheids)instellingen in binnen- en buitenland. Daarbij monitoren we, behalve op investeringskosten, ook op huisvestingslasten en vooral op energieneutraliteit en (ontwikkeling naar) CO₂-neutraliteit. Een eerste benchmark voor de voorgenomen renovatie van het Frederiksplein wijst uit dat de voorlopige ramingen gunstig uitpakken ten opzichte van kengetallen in benchmarks. Ook gedurende de verdere uitwerking van de renovatie worden kengetallen gemonitord ten opzichte van de benchmark.

Het uitgangspunt voor het programma is dat de jaarlijkse huisvestingskosten na afronding van het hele programma (gepland 2024) gelijk zijn aan of lager zijn dan het kostenniveau voorafgaand aan het programma. Gedurende de renovatieperiode zullen de huisvestingslasten echter onvermijdelijk tijdelijk toenemen, onder meer als gevolg van de noodzaak van tijdelijke huisvesting, en daarmee de komende jaren een grote impact hebben op de toezichtbegroting. Een – beperktere – impact is er al vanaf 2017 en zijn dus tot dusverre opgevangen binnen het kostenkader. Daarnaast heeft er een teruggave van EUR 10,2 mln over 2017 plaatsgevonden als gevolg van de verkoop van panden (wat voor een deel de toekomstige kosten van het programma compenseert).

Het totale effect van het programma Huisvesting op de toezichtbegroting 2019 bedraagt EUR 7,2 mln. Ten opzichte van 2018 betreft dat een stijging met EUR 3,5 mln. Ook in 2019 wordt een deel van deze kosten opgevangen, wat onder meer blijkt uit het feit dat de kosten voor facilitaire diensten,

Box 1 Meerjarige ontwikkeling tijdelijke huisvestingskosten

De tijdelijke huisvestingskosten hebben een meerjarig karakter. Deze kosten passen niet volledig in het huidige kostenkader dat loopt t/m 2020. Zo heeft DNB in 2017 panden afgestoten en dit verrekend met de bijdragen van de sector. Hierdoor is in totaal EUR 10,2 mln aan de sector teruggegeven. Daarnaast is de realisatie over 2017 zowel onder het kostenkader uitgekomen als onder de begroting. In totaal heeft DNB EUR een eenmalige bate van EUR 11,3 mln over 2017 gerealiseerd.

In 2018 t/m 2020 stijgen de kosten door de tijdelijke huisvesting. In 2018 worden de kosten nog opgevangen binnen het kostenkader, echter vanaf 2019 overschrijdt de begroting het kostenkader. Voor 2020 geldt dit ook. De overschrijdingen zijn gebaseerd op de ramingen zoals deze bekend waren ten tijde van het opstellen van de begroting 2019. De ramingen bevatten een onzekerheidsmarge die in de tijd af zal nemen.

De kosten van de tijdelijke huisvestingskosten compenseert DNB door een deel op te vangen in het kostenkader en een deel te compenseren met de teruggaaf uit 2017.

Schematisch ziet het netto resultaat van de extra tijdelijke huisvestingskosten voor de ZBO-begroting van 2017 t/m 2020 er als volgt uit:

In EUR mln	2017	2018	2019	2020
Enmalige bate o.a. a.g.v. programma Huisvesting	-11,3			
Overschrijding kader		0	4,4	6,9

waaronder het gros van de kosten voor huisvesting vallen, slechts met EUR 2,1 mln toeneemt (zie tabel 3). In de DNB brede begroting kunt u meer lezen over het DNB brede programma Huisvesting.

Invulling taakstelling 2017-2020

DNB onderzoekt continue de mogelijkheden voor het verbeteren van efficiëntie en het terugbrengen van indirecte kosten. In 2016 is hiertoe een meerjarig verbeterplan opgesteld voor de modernisering van het Intern Bedrijf (IB2020), gericht op het

creëren van een moderne en kostenbewuste dienstverlening. Het plan is mede gebaseerd op de resultaten van een benchmarkonderzoek door een extern bureau en met de beoogde verbeteringen komt de ondersteuning meer in lijn met de beschikbare benchmarks. In het kader van dit programma zijn en worden belangrijke stappen gezet, bijvoorbeeld de reductie van formatie en externe inhuur in de ondersteuning, rationalisatie van ICT-applicaties, digitalisering van het personeelsblad en slimmer omgaan met facilitaire

zaken als afval, drukwerk, printers, etc. Verder zijn en worden diverse faciliteiten voor medewerkers aangepast. Zo zijn diverse arbeidsvoorwaarden de afgelopen jaren versoerd (o.a. sociaal plan, pensioenregeling, leaseregeling) en is het beleid t.a.v. dienstreizen en deelname aan (internationale) vergaderingen aangescherpt, waardoor kosten en milieubelasting verlaagd worden. Ook het programma Huisvesting zal op termijn de exploitatielasten voor huisvesting doen dalen. Een belangrijk onderdeel van het plan is ook het ICT (co)sourcing traject.

Afname ICT kosten

In 2018 wordt de aanbesteding ICT sourcing afgerond en in 2019 start DNB met de outsourcing van haar ICT infrastructuur en de co-sourcing van haar applicatiebeheer en onderhoud. De kosten voor 2018 hebben we opgevangen binnen het kostenkader. Het verwachte totale effect op de toezichtbegroting 2019 is EUR 1,7 mln. Deze kosten worden volledig opgevangen in het kostenkader. Dit komt doordat er lagere beheerkosten van toezichtapplicaties zijn, afschrijvingslasten wegvallen en een verschuiving van ICT kosten naar andere taken binnen DNB plaatsvindt. Het netto effect is EUR 1,1 mln lagere ICT kosten (zie tabel 3).

2.4.5 Financiering toezichtkosten

Met de inwerkingtreding van de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 (Wbft 2019) verandert de systematiek van de financiering van de toezichtkosten.

Tot en met 2018 werd eerst een onderscheid gemaakt tussen de opbrengsten van de heffingen *eenmalige handelingen* van alle sectoren tezamen en de zogenaamde *Overige kosten*. De *Overige kosten* werden opgesplitst naar banken en de overige categorieën. De overige categorieën werden op basis van vaste percentages over de deze categorieën verdeeld. Datzelfde gold voor de nacalculatie van het exploitatieverschil van het voorgaande jaar.

Vanaf 2019 worden de vaste percentages losgelaten en wordt per categorie begroot aan de hand van de verwachte capaciteitsinzet op de desbetreffende categorie. Verder wordt per categorie een splitsing gemaakt tussen de *Opbrengsten van de heffingen eenmalige handelingen* en de *Overige kosten*. Deze nieuwe wijze van financiering is een belangrijke stap naar de vergroting van de transparantie, aangezien de begrote kosten per sector beter aansluit bij de financiering daarvan.

De verwachte opbrengsten uit eenmalige handelingen voor 2019 zijn gebaseerd op de gemiddelde opbrengsten van afgelopen drie jaar. In de begroting 2019 is nog geen rekening gehouden met de impact van de Brexit. De werkelijke omvang van de leges opbrengsten wordt verrekend met de bijdrage die de instellingen per sector betalen. Gezien de onzekerheid omtrent de Brexit kunnen zowel de kosten stijgen voor het behandelen van de aanvragen alsook de legesopbrengsten.

Tabel 4 Financiering toezichtkosten 2019

EUR miljoen

	Percentage 2018	Begroting 2018	Begroting 2019	waarvan opbrengsten eenmalige handelingen	waarvan heffingen doorlopend toezicht
Begrote kosten toezicht Caribisch Nederland ¹		1,1	1,7		1,7
Begrote heffingen eenmalige handelingen		1,5			
Begrote bijdrage Banken		68,4	75,4	0,5	74,9
Begrote bijdrage overige financiële instellingen					
Pensioenfondsen en premiepensioen- instellingen	36,5%	31,5	30,6	0,1	30,5
Verzekeraars, niet zijnde zorg- verzekeraars	40,9%	35,2	35,9	0,5	35,4
Zorgverzekeraars	6,8%	5,9	3,6		3,6
Betaalinstellingen, clearinginstellingen en elektronischgeldinstellingen	4,2%	3,6	5,6	0,6	5,0
Beleggingsinstellingen en beleggings- ondernemingen	7,2%	6,2	7,2	0,2	7,0
Trustkantoren	4,4%	3,8	4,1		4,1
Totaal begrote kosten		157,3	164,0	1,9	162,1

¹ BES-eilanden: Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Vanaf 2019 zijn de begrote kosten per categorie instellingen de basis van de financiering door de betreffende categorie. Voor elke categorie wordt de verwachte legesopbrengsten van de begrote kosten afgetrokken en wat dan resteert wordt via de jaarlijkse factuur voor doorlopend toezicht in rekening gebracht. De tarieven voor de jaarlijkse factuur worden in mei/juni van het betreffende jaar vastgesteld. Na afloop van het jaar zullen de werkelijke kosten per categorie vergeleken worden met de ontvangen heffingen voor eenmalige handelingen en doorlopend toezicht. Het verschil tussen werkelijke kosten en ontvangsten per categorie zal vervolgens in het volgend jaar met de betreffende categorie worden verrekend in de kosten voor het doorlopend toezicht.

2.5 Toezichtactiviteiten 2019

De begroting van de toezichttaak is gebaseerd op de eerder uitgebrachte Toezicht Vooruitblik 2019. In deze ZBO-begroting leest u wat het komend jaar de prioriteiten zijn in het toezicht van DNB en welke kosten dit toezicht met zich brengt. Belangrijke startpunten voor het bepalen van deze toezichtagenda zijn de voornaamste risico's en uitdagingen die DNB voor de Nederlandse financiële sector heeft geïdentificeerd en de 'Visie op Toezicht 2018-2022'.

De toezichtprioriteiten voor 2019 zijn geen blauwdruk voor al ons werk in 2019. Het is een aanvulling op onze reguliere toezichtactiviteiten en betreft vooral de belangrijkste aandachtsgebieden

en zogenoemde themaonderzoeken. DNB blijft bovendien vanzelfsprekend alert op nieuwe ontwikkelingen: de toezichtwerkzaamheden worden mede bepaald door de actualiteit.

In de sectorale tabellen in de navolgende paragrafen wordt onderscheid gemaakt tussen uitvoerende activiteiten, toezichtbrede activiteiten en ondersteunende activiteiten. Onder toezichtbrede activiteiten vallen activiteiten met betrekking tot beleid, juridische advisering en externe communicatie. De kosten van ondersteunende activiteiten bestaan voornamelijk uit kosten voor ICT, huisvesting, en werkplekken.

2.5.1 Banken

Ondanks de lage rente is de winstgevendheid van het bankwezen tot nu toe goed op peil gebleven. Maar juist in goede tijden zoals deze kan de basis voor toekomstige problemen snel gelegd worden, zoals in markten voor commercieel vastgoed. Verder spelen er op korte termijn belangrijke risico's, zoals Brexit en kwetsbare opkomende economieën. Ook vormen technologische vernieuwing en maatschappelijke veranderingen zowel kansen als risico's voor bedrijfsmodellen. Dit vraagt het nodige verandervermogen van banken.

Deze uitdagingen vergen voortdurende alertheid in het doorlopende toezicht (met name de jaarlijkse *Supervisory Review and Evaluation Process*-cyclus), waarin een bank laat zien hoe het ervoor staat met betrekking tot de kapitaalvereisten en hoe deze met risico's omgaat. Daarnaast hebben we dit jaar bijzondere aandacht voor enkele specifieke risico's.

Brexit

Op 29 maart 2019 verlaat het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie. Financiële instellingen moeten zich voorbereiden op het risico van een harde Brexit. DNB verwacht van onder toezicht staande instellingen dat zij de voor hen relevante risico's in kaart brengen en beheersen, zodat ook bij een harde Brexit de continuïteit van de dienstverlening niet in gevaar komt en de instellingen geen materiële risico's lopen. Hiervan zou bijvoorbeeld sprake kunnen zijn als problemen optreden met de beheersing van de derivatenportefeuille, of als derivatentransacties niet meer gecleard kunnen worden via een centrale tegenpartij in het VK. Op dit laatste onderwerp heeft de Europese Commissie recent aangekondigd om – op basis van een tijdelijke equivalentieverklaring – een overgangsregime te creëren voor het clearen van derivaten via centrale tegenpartijen (CCP's) in het VK in het geval van een harde Brexit. Tegelijkertijd bestaat op dit moment nog onzekerheid over de precieze vormgeving en timing van dit equivalentiebesluit bij een harde Brexit.

Ook indien wel een akkoord over de uittreding van het VK wordt gesloten, zullen instellingen zich in 2019 moeten blijven voorbereiden op een veranderend financieel landschap post-Brexit: ook een geleidelijke overgang naar een nieuwe relatie met het VK zal gepaard gaan met fricties en aanpassingskosten.

Governance en risicobeheer

In haar toezichtpraktijk ervaart DNB dat de Internal Governance en Risk Management bij veel banken verbetering behoeft. DNB acht een betere inrichting en werking van de governance en het risicobeheer bij banken noodzakelijk. DNB gaat hier meer aandacht besteden in de SREP en stelt dit aan de orde in reguliere toezichtgesprekken. DNB zal bovendien bij een aantal banken onderzoek doen naar het functioneren van het interne toezicht, met de nadruk op de rol als *countervailing power*.

Exposures op opkomende markten

Opkomende markten staan onder druk. Nederlandse banken met grote exposures op deze economieën zijn potentieel kwetsbaar. DNB heeft uit voorzorg banken vorig jaar al gevraagd om extra kapitaalbuffers aan te houden, dit blijft gehandhaafd zolang het nodig is. Daarnaast kunnen we banken om aanvullende informatie vragen en zodra die informatie daar aanleiding toe geeft, zullen we aandringen op extra beheersmaatregelen.

Hypotheekportefeuilles

Bij verschillende banken zien we een versoepeling van de leningsvoorwaarden voor hypothecair krediet. Daarnaast richten banken zich op nieuwe marktsegmenten zoals leningen aan ZZP'ers en *buy-to-let*-hypotheken. Het is van belang dat banken de kredietrisico's die hieruit voortvloeien goed blijven beheersen. Deze ontwikkelingen zullen om die reden worden meegenomen in de stresstest die DNB in 2019 zal uitvoeren.

Aflossingsvrije hypotheek

Een deel van de huishoudens met een aflossingsvrije hypotheek loopt het risico dat het zijn schuld niet kan aflossen of herfinancieren wanneer de hypotheek afloopt of bij hun pensionering. DNB wil dat kredietverstrekkers dit risico inzichtelijk maken, beheersen en hun klanten actief benaderen en wijzen op hun toekomstige verplichtingen en mogelijkheden. DNB, de AFM en de ECB werken nauw samen vanuit hun verschillende verantwoordelijkheden om kredietverstrekkers aan te zetten tot actie. DNB werkt samen met de ECB om de prudentiële risico's beter in beeld te brengen en te monitoren.

Targeted Review of Internal Models (TRIM)

Het SSM continueert het *Targeted Review of Internal Models* (TRIM) project in 2019. Dit is het initiatief van het SSM om de interne modellen voor het bepalen van vereiste kapitaalbuffers te onderzoeken voor onder andere marktrisico, tegenpartijkredietrisico en kredietrisico van 68 significante banken in Europa. In totaal worden 206 on-site inspecties uitgevoerd. De ECB coördineert deze beoordeling en zorgt voor de kwaliteitsborging, het merendeel van de onderzoeken wordt echter uitgevoerd door NCAs zoals DNB. Het SSM streeft ernaar om het TRIM project in 2019 af te ronden. Daarnaast gaat DNB het aantal kredietrisico-onderzoeken komend jaar uitbreiden. Ook hier geldt dat de ECB zorgt voor de coördinatie en kwaliteitsborging, maar dat NCAs de onderzoeken uitvoeren.

Simple, transparent en standardised securitisations

Per januari 2019 wordt nieuwe Europese wetgeving van kracht met meer vereisten en hogere risicogewichten voor alle Europese securitisaties. Tegelijkertijd wordt een specifiek raamwerk van kracht voor *simple, transparent and standardised* (STS) securitisaties, waarvan het risicogewicht minder ver verhoogd wordt. Met de inwerkingtreding van het STS-raamwerk wordt DNB verantwoordelijk voor het 'producttoezicht'. Dat wil zeggen dat DNB vast moet stellen of securitisaties die door uitgevende partijen als STS worden bestempeld aan de criteria voldoen. Dit betreft een nieuwe taak, waarvoor (beperkte) capaciteitsuitbreiding wordt aangevraagd.

Verandervermogen

Het speelveld voor banken verandert in hoog tempo. Nieuwe partijen betreden de markt, mede gedreven door veranderende regelgeving, zoals PSD2, en technologische innovaties. Dit kan potentieel grote gevolgen hebben voor het bedrijfsmodel van banken. Dit vraagt om voldoende verandervermogen bij banken om in te spelen op ontwikkelingen die op hen afkomen. In 2019 zal DNB de implicaties van de belangrijkste ontwikkelingen voor bedrijfsmodellen en de toekomstige rol van banken onderzoeken.

SSM

Ook in 2019 zal het SSM doorgaan met het uitvoeren van thematische on-site *campaigns*, waarbij soortgelijke onderzoeken bij verschillende banken worden uitgevoerd. DNB neemt deel aan het uitvoeren van deze *campaigns*.

Integriteitstoezicht

DNB beoordeelt of banken hun basisbeheersing van integriteitsrisico's op orde hebben en daarmee voldoen aan de aangescherpte Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Daarnaast onderzoekt DNB hoe banken hun wettelijke plicht invullen om beleid en procedures zo in te richten dat het risico van betrokkenheid bij maatschappelijk onbetamelijk handelen wordt geminimaliseerd. Tevens wordt bij banken beoordeeld in hoeverre zij de fiscale integriteitsrisico's verbonden aan cliënten, alsmede het risico om betrokken te raken bij maatschappelijk ondermijnende criminaliteit, beheersen. In 2019 zal DNB tot slot ook onderzoek doen naar de voortgang en realisatie van de herstel- en verbeterprogramma's, die banken hebben opgezet om betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit te voorkomen. Indien sprake is van ernstige bevindingen of achterblijvend herstel zal DNB waar nodig handhavend optreden.

In 2018 heeft DNB een serie ronde tafels georganiseerd rond het thema Future State AML/CFT. Door publieke en private partijen is de intentie uitgesproken om in 2019 een aantal initiatieven verder uit te werken. Deze initiatieven hebben zowel betrekking op het intensiveren van operationele samenwerking tussen banken als verdergaande samenwerking tussen publieke partijen en banken.

DNB kijkt positief naar een intensivering van Europese samenwerking in de bestrijding van witwaspraktijken en terrorismefinanciering. Daarom steunt DNB de voorstellen van de Europese Commissie om toezichtbevoegdheden op dit gebied te concentreren bij de EBA. DNB zal de gevolgen van de Europese ontwikkelingen betrekken in haar toezicht.

Toelichting tabel 5 en 6

Tabel 5 toont de inzet van alle uitvoerende toezichtdivisies, dus exclusief de divisie Toezicht Beleid, voor 2019 opgesplitst naar LSI's en SI's.

De toename ten opzichte van 2018 wordt gerealiseerd door een intensivering van inzet bij On-site toezicht. Deze intensivering komt door

meer inzet van OSBE voor zowel SI's als LSI's voor inzet op kredietmodel beoordelingen en onderzoeken naar kredietrisico's. Daarnaast intensiveert Thi op gebied van integriteitstoezicht, bij SI's ten opzichte van 2018. Dit om er op toe te zien dat het geïnitieerde herstel en verbetering daadwerkelijk leidt tot een adequate invulling van hun poortwachtersfunctie.

Tabel 5 Capaciteitsinzet uitvoerende toezichtdivisies op LSI's en SI's in 2019

in FTE

	Integriteits- toezicht	Off-site toezicht	On-site toezicht	Overige activiteiten	Totaal uitvoerende activiteiten
Uitvoerende activiteiten SI's					
Toezicht Europese banken (EUBA)	-	62,3	6,7	0,6	69,7
On-site toezicht en bancaire expertise (OSBE)	-	0,4	52,3	0,3	53,0
Toezicht horizontale functies en integriteit (THI)	11,6	7,0	-	6,2	24,8
Totaal SI	11,6	69,7	59,0	7,1	147,5
Uitvoerende activiteiten LSI's					
Toezicht nationale instellingen (NATIN)	-	36,1	0,3	2,3	38,7
On-site toezicht en bancaire expertise (OSBE)	-	0,5	30,2	0,3	31,0
Toezicht horizontale functies en integriteit (THI)	7,0	2,2	-	9,2	18,4
Totaal LSI	7,0	38,7	30,5	11,8	88,1
Totaal	18,6	108,5	89,6	18,9	235,6

Tabel 6 Deelbegroting toezichtactiviteiten banken

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten banken ¹	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten SI's					
Integriteitstoezicht	-	1,5	1,4	1,2	1,7
Off-site toezicht	-	13,3	12,7	12,8	12,6
On-site toezicht	-	6,1	7,2	7,3	8,6
Overige activiteiten	27,2	2,4	2,3	2,4	2,9
Totaal uitvoerende activiteiten SI's	27,2	23,3	23,5	23,6	25,8
Uitvoerende activiteiten LSI's					
Integriteitstoezicht	-	1,8	1,7	1,2	1,0
Off-site toezicht	-	6,1	6,4	5,9	5,8
On-site toezicht	-	2,0	2,7	3,5	4,4
Overige activiteiten	12,3	2,2	2,3	2,3	2,6
Totaal uitvoerende activiteiten LSI's	12,3	12,0	13,0	12,9	13,9
Totaal uitvoerende activiteiten SI's en LSI's	39,6	35,2	36,5	36,4	39,7
Totaal toezichtbrede activiteiten SI's en LSI's	8,0	9,3	7,9	7,2	7,4
Totaal ondersteunende activiteiten SI's en LSI's	22,3	23,5	24,9	25,6	28,3
Totaal begroting	69,9	68,0	69,3	69,2	75,3

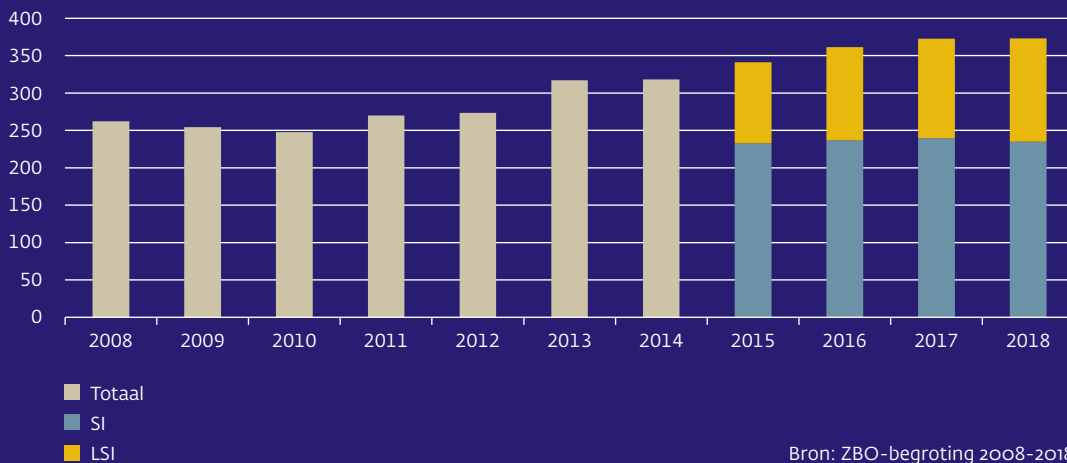
Box 2 Capaciteit banktoezicht DNB (in FTE) 2008-2018

Sinds de start van de financieel-economische crisis in 2007, is het toezicht van DNB op banken aanzienlijk geïntensiveerd. Dit heeft geleid tot hogere kosten en een grotere inzet van toezichtcapaciteit. Een deel van deze intensivering was noodzakelijk om het prudentieel toezicht van DNB op niveau te brengen in de jaren direct na de crisis (2012/13), een ander deel om versterking van het integriteitstoezicht op banken te realiseren (2015/16).

Ook de invoering van het gemeenschappelijk Europees banktoezicht (*Single Supervisory Mechanism, SSM*) in November 2014 heeft gevolgen gehad voor de toezichtcapaciteit van DNB. De minimale lokale capaciteit die door de ECB werd en wordt verlangd in de JSTs ligt hoger dan DNB voor het SSM had in de accountteams. De SSM-toezichtmethodiek bracht nieuwe taken met zich mee voor DNB, zoals het on-site banktoezicht waarvoor een nieuwe toezichtdivisie werd opgericht. Daarnaast vroeg het sterk data-gedreven SSM-toezicht om permanent extra capaciteit voor datakwaliteit en –analyse. Tot slot leidde het SSM er toe dat veel van de bestaande taken van DNB (arbeids)intensiever werden door de afstemming met de ECB en de toevoeging van meer ‘rule based’ elementen aan het ‘principle based’ toezicht van DNB.

Integrale DNB capaciteit op Toezicht banken 2008-2018

in FTE

Bron: ZBO-begroting 2008-2018

2.5.2 Verzekeraars

De verzekeringssector staat onverminderd voor belangrijke uitdagingen. DNB zal verzekeraars daarom ook in 2019 challengen op zaken als hun toekomststrategie, hun vermogen zich aan te passen aan een snel veranderende omgeving en hun risicobeheersing. Dit zal bijvoorbeeld gebeuren door specifieke aandacht te geven aan scenario-denken, *Insurtech*, en risico's in het volmachtkanaal. Eind 2018 of begin 2019 worden ook de resultaten van de EIOPA stresstesten openbaar gemaakt. Vervolgacties die passend zijn bij de resultaten van deze stresstest adresseert DNB in de toezichtplannen 2019 van de individuele verzekeraars. Ten slotte staat de implementatie van de (naar verwachting 1 januari 2019 in werking tredende) Wet inzake *Herstel en Afwikkeling Verzekeraars* hoog op de agenda.

Daarnaast speelt consolidatie in de sector nog steeds een belangrijke rol. Consolidatie kan gezien bovenstaande uitdagingen zeker voordelen opleveren, bijvoorbeeld in termen van kostenbesparingen en slagkracht voor innovatie. Maar consolidatie brengt ook risico's met zich mee. Een belangrijk aandachtsgebied dus, waar DNB in 2019 weer veel aandacht aan zal besteden.

Scenario's Own Risk Solvency Assessment (ORSA)

De toekomststrategie van verzekeraars beoordeelt DNB onder meer door te kijken naar de ORSA-scenario's. Scenariodenken is bij uitstek een methode om in te spelen op een onzekere toekomst en daarmee belangrijk voor het risicomanagement van de verzekeraars. DNB wil meer inzicht krijgen

in de manier waarop verzekeraars de scenario's selecteren die ze in de ORSA gebruiken. In 2019 zal DNB zich vooral richten op de gevoeligheid van het basisscenario en van stress scenario's voor verschillende winstbronnen en parameters. Een belangrijke toetsvraag is of de stress scenario's van verzekeraars zwaar en divers genoeg zijn. Van april tot augustus 2019 zal DNB de door (een selectie van) de instellingen ingestuurde ORSA-rapporten analyseren. In september 2019 zal de terugkoppeling van de uitkomsten plaatsvinden.

Beheersing volmachten (schadeverzekeraars)

Het distribueren van verzekeringen via volmachten is de afgelopen jaren toegenomen. Een goede risicobeheersing van volmachten is essentieel omdat een volmachtconstructie de meest vergaande vorm van uitbesteding is. Onvoldoende risicobeheersing van volmachten kan grote financiële consequenties en reputatieschade hebben voor verzekeraars. Tevens zijn er signalen dat volmachtportefeuilles met Nederlandse verzekerden steeds meer worden ondergebracht bij buitenlandse verzekeraars.

In 2019 wil DNB vaststellen of de risico's van het volmachtkanaal adequaat beheerst worden door de verzekeraar. Specifieke aandacht besteden we daarbij aan risico's in relatie tot datakwaliteit en uitbesteding. Indien uit het onderzoek blijkt dat de risicobeheersing sectorbreed onvoldoende effectief is, zal DNB in samenwerking met het Verbond van Verzekeraars en de Nederlandse Vereniging van Gevolmachtigde Assurantiebedrijven (NVGA) nadere *guidance* geven of ander instrumentarium inzetten om de sector aan te zetten tot verbetering.

Doorlopende aandacht voor Insurtech

De impact van *Insurtech* – technologische innovatie in de verzekeringsbranche – blijft een speerpunt in het toezicht. Ook internationaal, bijvoorbeeld bij EIOPA en de Europese Commissie, krijgt dit onderwerp steeds meer aandacht. Het is van belang dat verzekeraars technologische ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor hun bedrijfsmodellen, in beeld hebben en daar adequaat op anticiperen. Insurtech biedt de verzekeraars veel kansen. Ook kan *Insurtech* leiden tot nieuwe vormen van concurrentie en/of nieuwe toetreders op de verzekeringsmarkt. Verder brengt Insurtech nieuwe operationele risico's met zich mee, of maakt de bestaande operationele risico's relevanter. Grote(re) afhankelijkheid van IT en data zijn hierbij belangrijke drivers. Het thema-onderzoek dat DNB in 2019 uit zal voeren zal dan ook aandacht besteden aan beheersing van datakwaliteit en IT-risico's als cyber risk.

DNB wil bereiken dat verzekeraars de kansen en risico's ten aanzien van technologische ontwikkelingen, innovaties en concurrentie voor hun bedrijfsmodel aantoonbaar in beeld hebben en dat zij strategische besluiten kunnen onderbouwen en implementeren. In 2017 en 2018 heeft DNB de ontwikkelingen in de sector onderzocht en een start gemaakt met de identificatie van kansen en risico's bij een aantal verzekeraars. Dit zal in 2019 worden voortgezet en uitgebouwd, waarbij ook aandacht zal worden besteed aan het meer regulier opnemen van bijbehorende risico's in ons toezicht.

Toelichting tabel 7

De uitvoerende toezichtactiviteiten nemen af als gevolg van herprioritering van onderzoeksgebieden en thema's. Op het gebied van toetreding vindt er meer inzet plaats ten opzichte van 2018. Om dit te compenseren wordt minder capaciteit ingezet op off-site toezicht activiteiten.

Tabel 7 Deelbegroting toezichtactiviteiten verzekeraars

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten verzekeraars	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	22,0	21,6	20,3	20,1	19,3
Toezichtbrede activiteiten	3,4	5,0	5,0	5,1	5,1
Ondersteunende activiteiten	14,0	14,3	14,7	15,7	15,2
Totaal begroting	39,4	41,0	39,9	40,9	39,5

Herstel en afwikkeling verzekeraars

Naar verwachting treedt vanaf 1 januari 2019 de Wet Herstel- en Afwikkeling Verzekeraars in werking. Deze wet heeft tot doel om de afwikkelbaarheid van verzekeraars te verbeteren. Hiertoe krijgt DNB de verantwoordelijkheid om Voorbereidende Crisisplannen (VCP) op te vragen en resolutie(planning) uit te voeren. Eerstgenoemde is een toezichtverantwoordelijkheid waarover hieronder meer, de tweede is een resolutietaak.

DNB zet in op een naadloze overgang naar dit nieuwe regime en wil in 2019 bereiken dat de sector zich bewust is van de noodzaak van het opstellen van een VCP. We zullen hiervoor een *good practice* VCP opstellen, waarbij rekening wordt gehouden met proportionaliteit. Verder zal een risicogebaseerde selectie van verzekeraars worden verzocht in lijn met de *good practice* een concept VCP op te stellen. DNB zal deze VCPs beoordelen en de bevindingen terugkoppelen aan zowel de individuele verzekeraars als de sector als geheel.

Integriteitstoezicht

In 2019 zal DNB zich onder meer richten op belangen-verstrengeling bij beleidsbepalers van verzekeraars. In dit kader zullen de uitkomsten uit de jaarlijkse uitvraag inzake niet-financiële risico's en data analyses afkomstig uit andere bronnen gebruikt worden om dat risico scherper in kaart te brengen.

2.5.3 Pensioenfondsen en premiepensioeninstellingen

Bij pensioenfondsen spelen deels dezelfde ontwikkelingen als bij banken en verzekeraars, maar er zijn ook specifieke ontwikkelingen en risico's, zoals de nieuwe wet- en regelgeving voor de sector. Verder blijft voldoende verandervermogen bij pensioenfondsen van groot belang vanwege de continue veranderingen in de sector.

De consolidatie in de sector zet zich voort, onder meer naar Algemene Pensioenfondsen (APF). Tegelijkertijd nemen wij waar dat instellingen met de intentie tot liquidatie hier soms belemmeringen bij ervaren. DNB zal in 2019 aandacht besteden aan het identificeren en, waar mogelijk, adresseren van deze belemmeringen. Doel hiervan is om zo instellingen beter in staat te stellen om tijdig hun eigen doelstellingen ten aanzien van hun inrichting te kunnen realiseren.

DNB geeft veel aandacht aan effectiviteit en efficiency in pensioentoezicht door toezicht meer proportioneel vorm te geven en door transparantie naar de sector met betrekking tot toezichtactiviteiten. DNB gaat daarnaast in 2019 samen met de sector de mogelijkheden verkennen voor rechtstreeks, informeel toezicht via pensioenuitvoerders. Hiermee wordt ook opvolging gegeven aan de aanbevelingen van de werkgroep indirecte kosten toezicht.

Nieuwe pensioencontract

In het bijzonder speelt in de sector de voorbereiding voor het nieuwe pensioencontract, zoals het voorbereiden van beslistrajecten, de wijze van betrokkenheid van fondsorganen en de implicaties voor de pensioenuitvoeringsorganisatie. De operationele en administratieve transitie naar een nieuw pensioencontract zal veel voorbereiding vergen. De noodzakelijke aandacht voor de operationele opzet wordt verder versterkt door de complexiteit van huidige contracten en de aanwezigheid van *legacy*-systemen. Hierdoor is nog meer aandacht vereist voor het effectief beheersen van IT- en operationele risico's.

Implementatie IORP II

In januari 2019 treedt de Nederlandse implementatie van IORP II in werking. Vanaf dat moment zal DNB daar toezicht op houden. Een belangrijk onderdeel van IORP II is dat pensioenfondsen verschillende sleutelfuncties moeten inrichten: de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de interne-auditfunctie. Daarnaast valt onder IORP II ook de vereiste om een zogeheten Eigen Risico Beoordeling op te stellen. Het risico bestaat dat instellingen, mede door de krappe implementatietijd, niet tijdig of niet volledig aan de nieuwe vereisten voldoen. In 2018 heeft DNB op diverse manieren de vereisten uit IORP II onder de aandacht gebracht. Zo is onder meer gesproken op verschillende seminars en is een uitvraag uitgestuurd. In de eerste helft van 2019 zal DNB dit voortzetten door te spreken met fondsen over de implementatie van IORP II. In de tweede helft van het jaar zal gestart worden met een aantal verdiepende onderzoeken om in beeld te

krijgen in hoeverre de instellingen voldoen aan de nieuwe vereisten. De selectie van de te onderzoeken instellingen zal risico-gebaseerd geschieden. Tevens zullen in 2019 de toetsingen plaatsvinden van bestuurders die worden voorgedragen als sleutelfunctiehouder. Grote en middelgrote fondsen hebben tot 1 september 2019 de tijd om kandidaat sleutelfunctiehouders bij DNB aan te melden. Kleine fondsen hebben een jaar langer de tijd, namelijk tot 1 september 2020.

Financiële positie pensioenfondsen en voorbereiding op mogelijke kortingen

Inmiddels kunnen de meeste pensioenfondsen de pensioenen weer gedeeltelijk en soms geheel indexeren, waarbij moet worden opgemerkt dat dit voor enkele grote fondsen nog niet geldt. Er zijn ook pensioenfondsen die onder de minimumgrens voor het eigen vermogen blijven. Zonder tijdig herstel zullen deze pensioenen in 2020 of 2021 moeten korten omdat dan gedurende vijf opvolgende jaren niet aan het minimaal vereist eigen vermogen is voldaan. Uit de herstelplannen is gebleken dat, net als in eerdere jaren, de meeste pensioenfondsen voor hun herstel in sterke mate afhankelijk zijn van beleggingsresultaten. DNB bewaakt dat betrokken pensioenfondsen hun financiële positie ook in de aanloop van zo'n potentieel kortingsmoment adequaat blijven weergeven. DNB gaat hier extra aandacht aan geven en zal fondsen wijzen op niet-acceptabele waarderings- en wijzigingen in de balans. Voor een aantal pensioenfondsen staan er daarnaast in 2019 EIOPA stresstesten in de planning.

Duurzaam beleggen

Klimaatrisico's hebben een impact op de beleggingsportefeuille van pensioenfondsen. Daarnaast dienen kantoorpanden vanaf 2023 in Nederland te voldoen aan energielabel C. Dit heeft nu reeds gevolgen voor de waardering van vastgoed en daarmee voor de beleggingsportefeuille van pensioenfondsen. DNB wil dat pensioenfondsen bewuste keuzes maken ten aanzien van duurzaam beleggen en hiernaar handelen. Ook dienen pensioenfondsen controle te hebben over de aan Environmental, Social and Governance (ESG) gerelateerde risico's. Uit hoofde van IORP II is integratie van ESG in het risicobeheer een vereiste vanaf januari 2019.

DNB zal in het eerste half jaar inzetten op informatievoorziening met name gericht op middelgrote en kleinere pensioenfondsen. Denk bijvoorbeeld aan het delen van *good practices* of organiseren van *round tables*. Daarnaast zal DNB aandacht besteden aan duurzaam beleggen in het Toezicht Middelgrote Pensioenen seminar. Verder willen we een sector brede analyse uitvoeren. In de tweede helft van het jaar zullen we ESG incorporeren in de toezichtaanpak, bijvoorbeeld in on-sites risicobeheer en beleggingsonderzoeken. Ook zullen we in on-site onderzoeken kijken naar achterliggende vermogensbeheerders om te zien of zij voldoende detailinformatie verstrekken aan pensioenfondsen om beheersing van klimaatrisico's mogelijk te maken.

Cyberberrisico's en datakwaliteit in een digitaliserende omgeving

Digitalisering verandert de operationele bedrijfsvoering. Zo stellen pensioenfondsen steeds meer informatie digitaal en via online kanalen beschikbaar aan deelnemers. Dit brengt nieuwe risico's met zich mee op het gebied van identiteitsdiefstal en *cybercrime*. Daarnaast is er een algemene toename van cyberaanvallen. Het beheersen van operationele en IT- risico's is daarmee steeds relevanter.

DNB wil bereiken dat pensioenfondsen en pensioenuitvoerders goed zijn toegerust om operationele en IT risico's voldoende te beheersen. DNB vraagt hier structureel aandacht voor middels uitvragen en onderzoeken naar bijvoorbeeld cybersecurity en specifieke uitbestedingsrisico's. Tot slot onderzoekt DNB mede in samenwerking met de InnovationHub de impact van nieuwe technologische ontwikkelingen in de sector zoals toepassingen van robotics en blockchaintechnologieën.

Integriteitstoezicht en Gedrag & Cultuur toezicht

In 2019 blijft DNB zich vooral richten op het risico van belangenverstremgeling bij pensioenfondsbestuurders. We gebruiken hierbij de uitkomsten van de sectorbrede-analyse-uitvraag en data analyses afkomstig uit andere bronnen om dat risico scherper in kaart te brengen.

Toelichting tabel 8

De toename van uitvoerende activiteiten komt doordat DNB aan verdere professionalisering van de toezichtprocessen werkt. Daar staat tegenover dat de minder capaciteit zal worden ingezet op toetreding, als gevolg van herprioritering van thema onderzoeken.

Tabel 8 Deelbegroting toezichtactiviteiten pensioenfondsen

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten pensioenfondsen	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	16,4	14,6	14,3	14,3	14,9
Toezichtbrede activiteiten	3,3	4,1	4,0	3,6	3,9
Ondersteunende activiteiten	11,4	10,7	11,0	11,4	11,8
Totaal begroting	31,1	29,5	29,3	29,3	30,6

2.5.4 Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

In 2019 zal, met het oog op de brexit, de focus liggen op de beheerste transitie van activiteiten en de vraag of nieuwe vergunninghouders voldoen aan wet- en regelgeving. Sinds de invoering van MiFID II in 2018 is naast het exploiteren van een *Multilateral Trading Facility* ook het exploiteren van een *Organised Trading Facility* vergunningplichtig. Hierdoor is een groter aantal instellingen onder toezicht van DNB en de AFM komen te vallen. DNB blijft de (potentiële) prudentiële risico's die voortvloeien uit vergunningplichtige handelsplatformen monitoren.

Toelichting tabel 9

De uitvoerende activiteiten nemen toe. DNB verschuift capaciteit van off-site naar toetreding en intensiveert daarnaast op toetredingsactiviteiten voor vergunning- en vvgb-verlening, wat voor een deel een gevolg is van ontwikkelingen rondom de Brexit.

2.5.5 Betaal en elektronischgeldinstellingen

Het prudentiële toezicht op de betaalinstanties zal in 2019 voor een belangrijk deel in het teken staan van vergunningverlening in het kader van PSD2 en het borgen dat nieuwe toetreders voldoen aan de wettelijke eisen. Daarnaast zet DNB substantieel capaciteit in op het tegengaan van financieel-economische criminaliteit.

Nieuwe ontwikkelingen maken het mogelijk voor money transfer organisaties om op een efficiëntere manier geldtransfers te faciliteren, bijvoorbeeld door het gebruik van smartphoneapplicaties of blockchaintechnologie. Deze online diensten worden in toenemende mate grensoverschrijdend aangeboden door spelers uit verschillende landen. Daarom zal DNB, naast haar periodieke analyse van transacties en de uitvoering van incident-gedreven onderzoeken, met name onderzoek doen naar de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en Sanctiewet

Tabel 9 Deelbegroting toezichtactiviteiten beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten beleggings-ondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	2,9	3,5	3,4	3,2	3,6
Toezichtbrede activiteiten	0,3	0,3	0,3	0,6	0,6
Ondersteunende activiteiten	2,2	2,8	2,8	2,7	3,0
Totaal begroting	5,4	6,6	6,5	6,5	7,2

(Sw) vereisten ten aanzien van de on-line dienstverlening door money transfer organisaties.

In 2018 heeft DNB een sectorbreed identificerend onderzoek uitgevoerd naar het risicoprofiel van geldwisselkantoren. Op basis van dit onderzoek zal in 2019 een aantal on-site onderzoeken worden uitgevoerd bij geldwisselkantoren met een verhoogd inherent risico op betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit. De nadruk zal hierbij liggen op het onderzoeken van ongebruikelijke transactiepatronen en het naleven van de Wwft en Sw verplichtingen door deze instellingen.

Toelichting tabel 10

De inzet op uitvoerende activiteiten blijft nagenoeg gelijk aan 2018. Het primaat van de uitvoerende activiteiten ligt op integriteitstoezicht.

2.5.6 Trustkantoren

DNB zal ook in 2019 op risico gebaseerde wijze intensief toezicht uitoefenen op de trustsector. Op basis van verschillende databronnen identificeert DNB de kantoren die een verhoogd risico vormen op bijvoorbeeld mogelijke betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit. Er zal naast instelling-specifiek toezicht ook in breder verband aandacht geschonken worden aan de beheersing van integriteitsrisico's en de wijze waarop trustkantoren invulling geven aan het vereiste van maatschappelijke betamelijkheid. Belangrijke onderzoeken zijn de systematische analyse van integriteitsrisico's door trustkantoren en maatschappelijk ondermijnende georganiseerde criminaliteit. Ook beoordeelt DNB in hoeverre trustkantoren de in 2018 uitgebrachte Good Practice agressieve belastingplanning gebruiken in de risicobeheersing.

Tabel 10 Deelbegroting toezichtactiviteiten betaalinstellingen

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten betaalinstellingen	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	1,4	1,5	2,1	3,0	2,9
Toezichtbrede activiteiten	0,1	0,1	0,4	0,3	0,5
Ondersteunende activiteiten	0,9	1,0	1,4	1,9	2,2
Totaal begroting	2,3	2,6	3,8	5,3	5,6

Een belangrijke wijziging voor zowel de trustkantoren als DNB is de nieuwe Wet toezicht trustkantoren 2018 die op 5 juli 2018 door de Tweede Kamer is aangenomen en die naar verwachting in 2019 in werking treedt. De Wtt 2018 brengt aanvullende eisen voor trustkantoren met zich mee. Zo moeten trustkantoren onder andere een tweede beleidsbepaler hebben en een interne compliance-functie, en moeten ze aan DNB aanvullende verplichte rapportages aanleveren. DNB krijgt met de nieuwe wet meer bevoegdheden, kan hogere sancties opleggen en mag daarnaast opgelegde sancties openbaar maken. Naast toezicht en aangescherpte wetgeving is er ook een heel duidelijke rol weggelegd voor trustkantoren om de risico's op al dan niet bewuste betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit te mitigeren.

De trustsector zal eigen verantwoordelijkheid moeten laten zien, zowel individueel als collectief, om aan de nieuwe verplichtingen te voldoen. Trustkantoren die niet aan de aangescherpte eisen kunnen voldoen, en dus niet de benodigde professionaliseringsslag kunnen of willen maken, zullen geleidelijk van het toneel moeten verdwijnen (via handhaving of uit eigen beweging). De verwachting is dat de gestage lijn van inkrimping van de trustsector ook in 2019 zal doorzetten.

Toelichting tabel 11

De begrote uitvoerende activiteiten op Trustkantoren nemen sterk af ten opzichte van de begrote inzet in 2018. De feitelijke inzet in 2018 is echter minder dan begroot. Deze inzet wordt gecontinueerd in 2019.

Tabel 11 Deelbegroting toezichtactiviteiten Trustkantoren

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten trustkantoren	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	1,8	2,8	2,7	2,9	2,2
Toezichtbrede activiteiten	0,1	0,2	0,3	0,2	0,3
Ondersteunende activiteiten	1,2	1,7	1,6	1,9	1,6
Totaal begroting	3,2	4,7	4,6	5,0	4,1

2.5.7 Overige instellingen

De begroting voor de taken die specifiek gericht zijn op het toezicht op overige instellingen is weergegeven in tabel 12 hieronder. DNB houdt uit hoofde van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) en de Sanctiewet toezicht op creditcard-lease en factoringmaatschappijen. Binnen deze categorie vallen ook de casino's, waarop DNB uit hoofde van alleen de Sanctiewet toezicht houdt.

2.5.8 Toezicht Caribisch Nederland

DNB is verantwoordelijk voor het toezicht op financiële instellingen in Caribisch Nederland. DNB is daarbij, in het bijzonder voor het prudentiële toezicht op bijkantoren, afhankelijk van een goed functionerende en integere Centrale Bank van

Curaçao en Sint Maarten (CBCS). DNB spreekt hierover al enkele jaren haar zorg uit. DNB's aanpak is erop gericht dat op basis van concrete positieve aanknopingspunten de samenwerking met de CBCS nader vorm krijgt. In de tussentijd voert DNB haar toezichttaken in Caribisch Nederland zo goed mogelijk uit. Met het oog op de mogelijke invoering van een zeteleis (de eis dat een financiële instelling daadwerkelijk haar zetel in Caribisch Nederland heeft) zal DNB zich voorbereiden op een significante uitbreiding van het prudentiële toezicht op financiële instellingen in Caribisch Nederland. Het onderdeel 'uitbesteding' zal hierbij naar verwachting ook extra aandacht vragen.

Tabel 12 Deelbegroting toezichtactiviteiten overige instellingen

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten overige instellingen	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Toezichtbrede activiteiten	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Ondersteunende activiteiten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Totaal begroting	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1

40

Integere bedrijfsvoering

DNB zal in 2019 verder werken aan de bewustwording in de financiële sector in Caribisch Nederland aangaande integriteitsrisico's en de beheersing daarvan, in het bijzonder de risico's ten aanzien van financieel-economische criminaliteit: witwassen, terrorismefinanciering, sanctieregelgeving en corruptie (omkoping en belangenverstrengeling). Daarbij zal in onderzoeken bij banken en geldtransactiekantoren nadruk worden gelegd op adequate en risico-gebaseerde transactiemonitoring, en op naleving van de meldplicht voor ongebruikelijke transacties.

Samenwerking met Financial Intelligence Units (FIU's) in Caribisch Nederland

De nauwe samenwerking van DNB met FIU-NL en de collega FIU's binnen de andere landen van het Koninkrijk heeft in 2018 geleid tot een gezamenlijke analyse door DNB en FIU-NL van relevante integriteitsrisico's. Verder is er met FIU-NL nauw samengewerkt op het gebied van voorlichting over concrete witwasrisico's en over de meldplicht aangaande ongebruikelijke transacties. In 2019 wordt deze samenwerking voortgezet. Het is daarbij de bedoeling dat dit ook weer leidt tot gezamenlijke voorlichting.

Toelichting tabel 13

De uitvoerende activiteiten nemen ten opzichte van 2018 toe. DNB zet op het gebied van integriteitstoezicht en toetreding meer capaciteit in.

Tabel 13 Deelbegroting toezichtactiviteiten Caribisch Nederland

EUR miljoen

Deelbegroting toezichtactiviteiten Caribisch Nederland ¹⁾	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019
Uitvoerende activiteiten	0,6	0,5	0,5	0,7	1,0
Toezichtbrede activiteiten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Ondersteunende activiteiten	0,3	0,3	0,3	0,4	0,6
Totaal begroting	0,9	0,8	0,8	1,1	1,7

¹ Caribisch Nederland: Bonaire, Sint Eustatius en Saba

2.6 Risicobeheersing

DNB onderkent verscheidene risico's die haar kunnen belemmeren om haar doelen te bereiken. We houden rekening met deze risico's en nemen waar mogelijk beheersingsmaatregelen. De belangrijkste risico's en beheersmaatregelen die worden onderscheiden zijn de volgende.

1. Technologische vernieuwing heeft een hoge vlucht genomen binnen de financiële sector. Businessmodellen en organisatiestructuren veranderen in een versneld tempo en grote hoeveelheden data bieden zowel instellingen als DNB mogelijkheden om de risico's beter of sneller te detecteren. Het risico bestaat dat DNB onvoldoende aansluiting vindt met deze technologische ontwikkelingen en zelf niet tijdig vernieuwingen doorvoert in haar toezichtaanpak. Concreet brengt dit als risico's dat DNB risico's niet of niet tijdig identificeert waar dat met betere tooling wel mogelijk was geweest en kan de efficiëntie van toezicht teruglopen doordat meer data op toezichthouders afkomt, zonder goede mogelijkheden dat efficiënt te verwerken. Ook is er beperkt tijd en capaciteit om te onderzoeken waar DNB door innovatie een positief effect kan hebben op de beheersing van indirecte kosten bij de diverse sectoren. Inspelen op technologische vernieuwingen is dan ook een van de drie speerpunten in de Visie op Toezicht 2018-2022. DNB streeft een meer vooruitblikkende, datagedreven toezichtaanpak na om zo het toezicht te versterken met een innovatieve benutting van databronnen en analysemogelijkheden. Daarnaast maken we

datagedreven methoden een onderdeel van het toezicht door processen te digitaliseren en te automatiseren. Om deze mogelijkheden ten volle te benutten is DNB in 2018 een traject gestart om de digitale ambitie, zoals verwoord in de Visie op Toezicht, concreet te maken.

2. Het is voor de taakuitoefening van DNB cruciaal dat zij beschikt over goede medewerkers. De huidige hoogconjunctuur heeft een krappere arbeidsmarkt tot gevolg. Dit leidt voor DNB tot het risico dat zij onvoldoende in staat is om goede medewerkers te behouden en aan te trekken. Dit geldt met name voor functies waarvoor kwantitatieve expertise gevraagd wordt, zoals risicobeoordeling en data science. Dit en voorgaand risico kunnen elkaar versterken. Om te voorkomen dat dit risico zich manifesteert, streeft DNB er naar zich als topwerkgever op de kaart te zetten. Met de gerealiseerde verkleining van de span of control, het aanbieden van uitgebreide trainings- en opleidingsmogelijkheden en een gericht arbeidsmarktbeleid positioneert DNB zich als aantrekkelijke werkomgeving voor professionals. Ook stuurt DNB actief op roulatie, duurzame inzetbaarheid en diversiteit van haar personeelsbestand.
3. Informatie vormt voor DNB een zeer belangrijke bouwsteen voor de uitvoering van haar taken. Daarbij is een veilige, tijdige en betrouwbare informatievoorziening en -verwerking noodzakelijk. Dit is een uitdaging, onder meer gezien de toenemende cyber-gerelateerde dreigingen en voorschriften, onder andere vanuit de Europese regelgeving rondom privacy, en

het in gang gezette ICT-uitbestedingstraject van DNB. Om een hoog niveau van informatiebeveiliging te borgen heeft DNB diverse programma's doorlopen. Door het kiezen van de juiste ICT-dienstverlener wordt dit niveau nog verder verhoogd. DNB heeft veel aandacht voor de weerbaarheid tegen cyberaanvallen. Naast beleid en ICT-technische verbeteringen, wordt voortdurend gewerkt aan de versterking van 'soft controls', zoals de risicocultuur en het risicobewustzijn.

4. De financiële sector staat in sommige Europese landen nog steeds onder druk. Hierdoor is er de zorg dat wanneer het aankomt op regelgeving en beleid, dit leidt tot lagere standaarden. DNB blijft inzetten op deugdelijke harmonisatie van Europese werkprocessen en onderlinge samenwerking. Door actieve deelname in internationale netwerken en werkgroepen bewaken we prudente standaarden waar mogelijk. DNB stelt daarbij duidelijke prioriteiten om een actieve bijdrage te leveren op die punten waar DNB zich internationaal onderscheidt en waar DNB van mening is dat het Europees toezicht zich nog verder kan ontwikkelen.

5. Op 29 maart 2019 verlaat het Verenigd Koninkrijk de Europese Unie. Behalve voor de financiële instellingen heeft dit mogelijk ook voor DNB gevolgen. Het voornaamste risico is dat vestiging van voorheen in het VK gevestigde financiële instellingen een groot extra beroep doet op schaarse capaciteit op het terrein van vergunningverlening en regulier toezicht. Daarom is in overleg met het ministerie van Financiën het initiële kostenkader voor 2019 en 2020 verhoogd met een flexibele schil van EUR 1,0 mln. DNB en het ministerie van Financiën staan in nauw contact over de mogelijke gevolgen van de Brexit.

2.7 Key Indicators (KI's) en streefwaarden 2019 – Toezicht

Speerpunt 1 – DNB speelt in op technologische vernieuwing in de financiële sector*

Ambitie	KI
<p>Effectief toezicht door toepassing van technologische ontwikkelingen</p>	<p>DNB past innovatie toe op gestructureerde en ongestructureerde data om risico's te identificeren en monitoren.</p>
<p>DNB is betrokken bij, en acteert op, de impact van digitalisering op de sector, zowel in termen van risico's als kansen.</p>	<p>DNB heeft een visie op digitalisering en de risico's die daarbij horen. DNB vertaalt deze visie naar toezichtacties waar relevant. DNB gaat met de sector in gesprek over kansen en bedreigingen, inclusief mogelijke hindernissen voor innovatie in bestaande regelgeving.</p>
<p>Vergroten van de efficiency van het toezicht door in de bedrijfsvoering van DNB, waar mogelijk in verbinding met de sector, nieuwe technologische ontwikkelingen toe te passen</p>	<p>DNB automatiseert en digitaliseert processen om het toezicht effectief en efficiënt te houden en indirecte kosten waar mogelijk te reduceren.</p>

* De ambities en ki's onder dit speerpunt zijn voorlopig. Op het gebied van informatietechnologie wordt gewerkt aan een digitale ambitie. De nodige stappen worden op dit onderwerp al gezet, maar in 2019 wordt dit nader uitgewerkt.

** Maatwerk voor innovatie is een initiatief van de AFM en DNB om te zorgen dat marktpartijen hun innovatie financiële producten, diensten of bedrijfsmodellen zonder onnodige belemmeringen in de markt kunnen zetten. Maatwerk voor innovatie is beschikbaar voor alle financiële ondernemingen met een innovatief *financieel concept*.

Streefwaarden 2019

- DNB heeft laten zien dat het technisch mogelijk is voor DNB om toegang te hebben tot real-time data bij onder toezicht staande instellingen. DNB heeft dit vertaald naar een visie op het potentieel voor toezicht én instellingen om deze techniek toe te passen.
- Twee pilots gericht op data gedreven toezicht, waaronder experimenten met toepassing van *machine learning* gerealiseerd.
- Er is een concrete planning en proces voor het opschalen van succesvolle pilots.
- DNB heeft het interne proces voor zaakgericht werken verder ontwikkeld om betrouwbaarheid en efficiëntie van het primaire toezichtproces verder te verbeteren.
- DNB stimuleert de uitwisseling van kennis op het gebied van artificial intelligence en andere geavanceerde (data) technieken met de sector.

- DNB heeft zichtbaar gemaakt waar de grootste kwetsbaarheden in veranderende waardeketens zitten en hoe dit vertaald wordt in toezicht.
- DNB heeft haar visie op mogelijke impact van digitalisering op de sector en bijbehorende risico's waar relevant vertaald naar toezichtacties.
- DNB participeert in pilots en projecten met de sector om daarmee verdere kennis op te bouwen over de impact en kansen van technologische ontwikkelingen. Twee pilots zijn gestart in Maatwerk voor Innovatie**.
- DNB heeft een iForum, met vertegenwoordigers van DNB en de sector, gestart ter versterking van de dialoog over Technologie.
- De *DNB Academy* heeft een technologische leergang ontwikkeld waarmee relevante kennis voor medewerkers wordt opgebouwd.
- DNB heeft het beleid ten aanzien van strategische detacheringen uitgebreid om te borgen dat nieuwe kennis over technologie breed verworven wordt. Ten minste 1 van de strategische detacheringen heeft als primair doel kennisverwerving van nieuwe techniek.

- Nieuwe technologieën zijn ingezet bij de doorontwikkeling van de toezichtmethodologie. Er wordt maximaal gebruik gemaakt van eenduidige datadefinities en hergebruik van reeds opgevraagde data.
- Investerings- en verbeteringsprojecten van bedrijfsprocessen zijn gericht op aantoonbare daling van directe en/of indirecte toezichtkosten. Er is samen met de sector scherp inzicht verkregen in de toezichtprocessen die tot indirecte kosten leiden. Er zijn business cases opgesteld om inzichtelijk te maken waar reductie van indirecte kosten mogelijk is en tegen welke investering.
- Pilot uitgevoerd met een onder toezicht staande instelling om toegang tot data te testen. In de pilot zijn tevens de (kosten) voordelen voor de instelling in kaart gebracht en is de algemene conclusie daarvan met de sector besproken.
- Onder toezicht staande instellingen kunnen hun (cloud) outsourcingen gemakkelijk melden via het Digitaal Loket Toezicht.

Speerpunt 2 – DNB stuurt op toekomstgerichtheid en duurzaamheid

Ambitie	KI	Streefwaarden 2019
<p>DNB stuurt op toekomstgerichtheid en duurzaamheid</p>	<p>Monitoring en versterking van verandervermogen van instellingen, waarbij waar nodig wordt aangezet tot actie.</p> <p>De Nederlandse financiële sector heeft inzicht in de impact van klimaat- en milieu gerelateerde risico's op de korte en lange termijn soliditeit van hun instelling en neemt maatregelen om deze risico's te beheersen.</p> <p>DNB is een <i>thought leader</i> in het adresseren van duurzaamheidsvraagstukken in relatie tot financieel toezicht.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Het verandervermogen bij een risico-gebaseerde selectie van kleine banken, verzekeraars, pensioenfondsen en trustkantoren is onderzocht met aandacht voor de houdbaarheid van bedrijfsmodellen. De uitkomsten zijn besproken in toezichtgesprekken met individuele instellingen en sector breed teruggekoppeld. ■ DNB heeft een beoordelingskader ontwikkeld voor de beheersing door financiële instellingen van klimaat-gerelateerde risico's. Vijf instellingen zijn met behulp van dit dat kader beoordeeld. ■ Onder toezicht staande instellingen waar kantoorpanden een relevant onderdeel zijn van het bedrijfsmodel, kennen het energielabel van de kantoorpanden in hun vastgoedportefeuilles of hebben een plan van aanpak om dit in kaart te brengen. ■ Voor on-site onderzoeken bij banken is vastgesteld op welke wijze duurzaamheid meegenomen kan worden in de verschillende type on-site onderzoeken. Deze aanpak is in twee on-sites ge-pilot. ■ Internationale samenwerking met andere centrale banken en toezichthouders via het <i>Network for Greening the Financial System</i> heeft geleid tot een aanpak om duurzaamheidsvraagstukken verder te onderzoeken. Gezamenlijk optrekkend zullen ten minste drie onderzoeken gedaan zijn. ■ Samenwerking met de sector en sectorvertegenwoordigers**, de AFM, beleidsmakers en universiteiten, onder meer via het Platform voor Duurzame Financiering, leidt tot meer aandacht voor duurzaamheidsvraagstukken in de financiële sector, blijkend uit waarnemingen in het lopend toezicht. ■ Kennis over duurzaamheidsvraagstukken wordt aantoonbaar uitgedragen in speeches en publicaties.

** Deelnemers aan het Platform voor Duurzame Financiering zijn o.a. Nederlandse Vereniging van Banken, Verbond van Verzekeraars, Pensioenfederatie en Dutch Fund and Asset Management Association.

Speerpunt 3 – DNB is streng op financieel-economische criminaliteit

Ambitie	KI	Streefwaarden 2019
Voorkomen van betrokkenheid van financiële instellingen bij financieel-economische criminaliteit door vergroten eigenaarschap bij bestuurders	<ul style="list-style-type: none"> ■ Conform de Wwft-eis is AML/CFT expliciet bij één dagelijkse beleidsbepaler belegd. ■ Trustkantoren beschikken over een onafhankelijke en effectieve interne compliance functie conform de eisen van de nieuwe Wet toezicht trustkantoren (Wtt18) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Eind 2019 voldoet elke instelling aan deze eis. DNB heeft dit getoetst via haar jaarlijkse uitvraag en door interactie met specifieke instellingen. ■ Eind 2019 voldoet elk trustkantoor aan deze eis. DNB heeft dit getoetst via haar jaarlijkse uitvraag en door interactie met specifieke trustkantoren.
Goed AML/CFT toezicht houden op crypto's	<ul style="list-style-type: none"> ■ Implementatie AMLD5 in nationale wetgeving inclusief inregelen toezicht op handelsplatforms en e-wallets (mits DNB is aangewezen als toezichthouder hierop). ■ Identificatie van vormen van crypto's (in de context van bestrijding van financieel-economische criminaliteit) en passende integriteitsregulering. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Eind 2019 is duidelijk hoe de aangepaste Wwft eruit zal zien en heeft DNB (mits aangewezen als toezichthouder) qua capaciteit en aanpak haar toezicht op handelsplatforms en e-wallets tijdig geïmplementeerd. ■ DNB heeft continu overzicht van relevante vormen van crypto's op nationaal (met FEC partners, via InnovationHub) en internationaal (FATF/EBA) niveau. Voor elke vorm van crypto's is gezorgd dat met afdoende identificatie een actuele afweging over integriteitsregulering is gemaakt.
Versterken samenwerking tussen instellingen (en met publieke partners) bij de bestrijding van financieel economische criminaliteit.	<ul style="list-style-type: none"> ■ Initiatief tussen publieke en private partners (pilot met <i>serious crime task force</i>) en vaststelling haalbaarheid en implementatiewijze van interbancaire initiatieven 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Positieve evaluatie effectiviteit van <i>serious crime task force</i> ultimo 2019 (inclusief deelname DNB) met concrete verbeterpunten voor na 2019. ■ Evaluatie interbancaire initiatieven door DNB uitgevoerd in de loop van 2019 samen met de banken met hierop volgend besluitvorming banken over realisatie van initiatieven.

Ambitie	KI	Streefwaarden 2019
<p>Het toezicht is doortastend, tijdig en van hoge kwaliteit en sluit aan op de Europese toezichtkaders ten behoeve van een weerbaar financieel stelsel.</p>	<p>DNB is effectief in haar risico-identificatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Voor alle SI banken is het minimum-toezichtplan, zoals opgesteld in SSM- verband, uitgevoerd. ■ DNB heeft ten minste 30 on-site onderzoeken uitgevoerd bij banken. ■ Voor verzekeraars en pensioenfondsen is de toezicht agenda risico gebaseerd (d.w.z. sector-breed en o.b.v. de risicoscores van de individuele instellingen) opgesteld en uitgevoerd. ■ Concrete en relevante staatrisico's zijn geïdentificeerd. ■ DNB heeft de samenhang tussen micro en macro risico's geborgd.
	<p>DNB is effectief in haar risicomitigatie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Voor alle banken is een SREP-besluit genomen. ■ Voor alle verzekeraars en pensioenfondsen is risico gebaseerd opvolging gegeven aan geïdentificeerde risico's d.m.v. sturing richting instellingen op oplossing van de bevindingen en de onderliggende root causes, en waar nodig middels formele maatregelen en/of kapitaalseisen. ■ Uit reguliere rapportages en evaluaties van langdurige en/of complexe toezichtdossiers blijkt dat DNB tijdig, effectief en op de juiste wijze intervineert in toezichtdossiers.
	<p>DNB voert haar wettelijke taken tijdig uit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Alle toetsingsaanvragen zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld. ■ Alle VVGB aanvragen zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld. ■ Alle vergunningaanvragen zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld.
	<p>DNB streeft naar Europese toezichtkaders, die tot afdoende en vergelijkbare eisen leiden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ DNB heeft prioriteiten vastgesteld voor de verdere ontwikkeling van Europese toezichtkaders. ■ Bijdragen aan Europese overleggen zijn afgestemd op deze DNB prioriteiten. ■ DNB voldoet aan de SSM-eisen m.b.t. minimum aantal on-site onderzoeken uitgevoerd in het buitenland, daarmee bijdragend aan harmonisatie van on-site toezicht.
	<p>DNB is transparant richting onder toezicht staande instellingen, door de dialoog met de sector aan te (blijven) gaan en instellingen tijdig te informeren.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Alle verzekeraars en pensioenfondsen hebben een eigen toezichtkalender ontvangen met onderzoeken en uitvragen die voor 2019 gepland staan. Daarbij worden doel, aanpak en de beoogde effecten van onderzoeken en uitvragen gecommuniceerd. ■ Bij deze instellingen is 90% conform de planning uitgevoerd. Uitzonderingen op de planning zijn tijdig vooraf gecommuniceerd. ■ Onderzoeken zijn zoveel mogelijk sector breed teruggekoppeld via een sectorbrief, de nieuwsbrieven een rondetafel of seminar, of op andere wijze.

3 Resolutie en depositogarantiestelsel (DGS)

DNB werkt als nationale resolutie-autoriteit (NRA) aan de voorbereiding en, indien nodig, uitvoering van de ordentelijke afwikkeling van banken en verzekeraars. In het verlengde hiervan is DNB ook uitvoerder van het depositogarantiestelsel (DGS) dat banktegoeden beschermt tot 100.000 euro per deposithouder per bank. Beide taken worden gezamenlijk in dit hoofdstuk behandeld.

3.1 Missie en ambitie NRA en DGS

In 2016 heeft DNB de meerjarige strategie van de NRA uitgewerkt op basis van de een takenpakket dat destijds gericht was op banken. Het wetsvoorstel *herstel en afwikkeling verzekeraars*

verbreedt vanaf 2019 de formele taakuitvoering van de NRA. Daarnaast draagt de NRA sinds medio 2017 ook bij aan resolutieplanning voor CCP's, in navolging van mondiale initiatieven en in anticipatie op een (Europees) wettelijk kader. De activiteiten met betrekking tot CCP's worden in deze begroting voor de goede orde beschreven, maar vallen buiten het financiële kader.

In navolging van de nieuwe taak voor verzekeraars heeft DNB de gemeenschappelijke missie en ambities voor de NRA en het DGS aangepast. Het doel is dat banken en verzekeraars kunnen falen zonder materiële gevolgen voor het financiële systeem, de economie of de publieke middelen. Onderstaande missie en ambities (zie figuur 1) bouwen daarop voort.

Figuur 1 Missie, ambities en KPI's voor Resolutie en DGS

De missie en ambities vinden hun weerslag in de activiteiten die in 2019 worden uitgevoerd. De bijbehorende KPI's en streefwaarden zijn opgenomen in paragraaf 3.5 van dit hoofdstuk.

3.2 Begroting Resolutie en DGS 2019

De sectorale resolutietaken- en de DGS-taak zijn communicerende vaten. Resolutieplannen zijn bijvoorbeeld voor zowel banken als verzekeraars de basis voor het beter afwikkelen van instellingen. Daarbij is een integrale blik op financiële conglomeraten wenselijk en noodzakelijk. Ook in de vormgeving van crisis management en resolutie-instrumenten zijn er overeenkomsten. Tot slot bestaat een nauwe relatie tussen de bankresolutie- en DGS-functie. Zo kan het toepassen van afwikkelingsbevoegdheden bij banken leiden tot een DGS-uitkering, anderzijds kan het DGS ook een rol vervullen in het financieren van bankresolutie.

Door de gezamenlijke uitvoering van deze taken binnen één divisie worden synergievoordelen behaald, bijvoorbeeld door het samenbrengen van expertise die wendbaar kan worden ingezet, consistente informatievereisten en het wegnemen van gezamenlijke belemmeringen voor de operationalisering van crisis management en resolutie-instrumenten. Niettemin bestaan tevens aanzienlijke verschillen tussen banken en verzekeraars in bijvoorbeeld bedrijfs- en kritieke functies, balansstructuur en operationele uitdagingen die in de expertise en capaciteitsbehoefte van de taakuitvoering tot uitdrukking komen. Tevens kent bankresolutie een belangrijke Europese dimensie.

Tot slot wordt synergie gehaald uit de samenwerking en ondersteuning binnen DNB. Zo worden de herstel (dan wel crisis)- en resolutieplannen in samenhang met het toezicht gezien, wordt in de databehoefte, -infrastructuur en communicatie zoveel mogelijk aangesloten

Tabel 14 Begroting kosten Resolutie en DGS 2019

EUR miljoen

Kostenverdeling begroting Resolutie en DGS	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019	Vershil 2019-2018
Resolutie banken	5,1	5,1	6,8	6,7	6,9	0,2
Resolutie verzekeraars				1,8	4,1	2,3
Depositogarantiestelsel (NL)			9,2	10,4	9,6	-0,8
DGS Caribisch Nederland				0,2	0,3	0,1
Totaal kosten	5,1	5,1	16,0	19,1	20,9	1,8

bij de geijkte toezichtkanalen en is het interne crisismanagement integraal neergezet, waarbij in resolutie snel kan worden opgeschaald binnen DNB. Een ander concreet voorbeeld is het werk op het gebied van CCP dat in een gezamenlijke projectstructuur met de divisie betalingsverkeer en infrastructuur wordt uitgevoerd.

Bovengenoemde aspecten van synergie en efficiency zijn meegenomen in de begroting, met specifieke aandacht voor de nieuwe taak resolutie verzekeraars. Om de verantwoording voor deze deeltaken inzichtelijk te houden, wordt in de volgende paragrafen per taak ingegaan op de begroting, ontwikkelingen en activiteiten voor 2018.

3.2.1 Resolutie banken

De begroting voor de uitvoering van de resolutie-taak voor banken bedraagt EUR 6,9 mln. Van capaciteit voor bankenresolutie wordt ten behoeve van de nieuwe resolutietaak verzekeraars 1 FTE aan capaciteit geleverd. De stijging van de begroting ten opzichte van 2018 is het gevolg van de verwachte toename voor juridische ondersteuning.

3.2.2 Resolutie verzekeraars

Na verwachte inwerkingtreding van de Wet herstel en afwikkeling verzekeraars begin 2019 krijgt de NRA een nieuwe resolutietaak verzekeraars. De begroting voor de uitvoering van deze taak bedraagt EUR 4,1 mln. Hiervan is EUR 2,4 mln aan personeel gerelateerde kosten, EUR 0,4 mln voor juridische adviezen en EUR 1,3 mln voor indirecte kosten. Deze begroting is gebaseerd op een formatie van (bruto) 15 FTE voor 2019, waarvan 3 FTE intern

DNB structureel worden overgedragen (2 FTE van Toezicht en 1 FTE van de divisie Resolutie).

3.2.3 Depositogarantiestelsel (NL)

De begroting voor de uitvoering van het DGS NL bedraagt EUR 9,6 mln en is EUR 0,8 mln lager dan in 2018. In 2019 stijgen de afschrijvingskosten met EUR 0,6 mln als gevolg van de bouw van de individueel klantbeeld (IKB) functionaliteit voor de uitkeringsapplicatie (investering NDGS programma 2018). De IKB-functionaliteit maakt het mogelijk om rekeninghouders binnen zeven werkdagen te kunnen uitkeren. In 2019 zal verder geïnvesteerd worden in de bouw van home-host functionaliteit ten behoeve van Europese samenwerking bij het uitbetalen van rekeninghouders van bijkantoren binnen de EER (zie ook paragraaf 3.4.3). Als gevolg van deze investering in 2019 nemen de afschrijvingskosten in 2019 en 2020 verder toe. De totale kosten laten een daling zien, omdat een daling van de generieke ICT-kosten wordt voorzien (zie de toelichting onder het kopje "afname ICT-kosten" in paragraaf 2.4.1). Aangezien het NDGS programma in 2019 wordt afgerond, nemen naar verwachting de kosten vanaf 2021 weer af als gevolg van dalende afschrijvingskosten (op middellange termijn met ongeveer EUR 2 a 3 miljoen). Verder zal in 2019 nog een investering gedaan worden voor een nieuwe applicatie t.b.v. de helpdesk in geval van een DGS-uitkering.

3.2.4 DGS Caribisch Nederland

De begroting voor DGS Caribisch Nederland is EUR 0,3 mln, EUR 0,1 mln hoger dan 2018. De begroting 2018 was een lump sum bedrag (alleen inhuur

Tabel 15 Kostenverdeling begroting 2019 Resolutie en DGS

EUR miljoen

Directe kosten Resolutie en DGS	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019	Vershil 2019-2018
Personeelskosten	2,4	2,4	4,1	4,1	6,3	2,2
Externe inhuur	0,0	0,3	1,0	3,0	1,2	-1,7
Afschrijvingskosten	0,0	0,0	1,0	2,1	2,7	0,6
Juridische adviezen	0,3	0,4	0,8	0,7	1,2	0,6
Overige beheerskosten	1,1	0,7	1,1	0,7	0,5	-0,2
Totaal directe kosten Resolutie en DGS	3,8	3,7	8,0	10,5	12,0	1,5
Toegerekende kosten Resolutie en DGS						
Ict (oa projecturen, pc's en software)	0,2	0,2	6,1	6,3	5,6	-0,7
Facilitaire diensten (oa huisvesting en werkplekken)	0,2	0,3	0,4	0,9	1,0	0,1
Overige ondersteuning (oa communicatie, HR, informatiedienst, besturing)	1,0	0,9	1,6	1,3	2,2	0,9
Totaal toegerekende kosten	1,3	1,4	8,1	8,5	8,8	0,3
Totaal kosten	5,1	5,1	16,0	19,1	20,9	1,8

en reiskosten). De begroting 2019 bestaat uit de personeel gerelateerde kosten van een half FTE (geleverd vanuit de bestaande DGS capaciteit), op jaarbasis en de daarmee samenhangende kosten van ondersteuning.

Toelichting directe kosten resolutie en dgs

De stijging van de personeelskosten in 2019 met EUR 2,3 mln en de stijging van de kosten voor juridische adviezen zijn het gevolg van de formatie-uitbreiding met per saldo 14 FTE ten behoeve van de nieuwe resolutietaak verzekeraars.

Het budget voor externe inhuur in 2019 laat een daling zien van EUR 1,8 mln. Dit wordt verklaard doordat in 2018 éénmalig een bedrag van EUR 1,8 mln was opgenomen ter voorbereiding op de nieuwe taak resolutie verzekeraars.

De stijging van de afschrijvingskosten is het gevolg van de investeringen in 2017 en 2018 in de ontwikkeling van de basisapplicatie NDGS Core Uitkeringen en de functionaliteiten IKB en home-host.

Toelichting indirecte kosten resolutie en dgs

De beperkte stijging van de indirecte kosten is het gevolg van de uitbreidingen als gevolg van de nieuwe taak resolutie verzekeraars.

3.3 Financiering kosten Resolutie en DGS

Conform de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) en het besluit bekostiging financieel toezicht (Bbft) worden de kosten van de resolutietaak voor banken verdeeld over de banken en betreffende beleggingsondernemingen op basis van de omvang van de totale activa.

De kosten van de resolutie verzekeraars worden op basis van de omvang van de technische voorziening over de instellingen verdeeld.

De uitvoeringskosten van het Depositogarantiestelsel (NL) worden in 2019 op basis van de gegarandeerde deposito's over de betreffende instellingen verdeeld.

De uitvoeringskosten van het DGS Caribisch Nederland worden gefinancierd door de Staat.

3.4 Ontwikkelingen en activiteiten Resolutie en DGS 2019

3.4.1 NRA - verdieping en verbreding

Vier jaar na de start van de NRA is de resolutietaak niet alleen in beweging door de verbreding naar verzekeraars en CCP's, maar ook door de verdere uitbouw van het resolutiekader voor banken op Europees niveau.

Banken

Resolutieplanning vormt de hoeksteen van de resolutietaak. Voor banken voorziet de NRA in planning voor de gehele sector. Binnen de internal resolution teams (IRT's) van de Single Resolution Board (SRB) blijft DNB in 2019 haar bijdrage leveren aan de verdere aanscherping van resolutieplannen voor de zeven Nederlandse banken die onder de directe bevoegdheid van de SRB vallen. Overige banken vallen onder de directe bevoegdheid van de NRA (LSI's). Voor deze instellingen maakt de NRA een onderscheid tussen banken waarvoor resolutie is voorzien en banken waarvoor een ordelijk faillissement de voorkeursstrategie is. Voor de eerste groep werkt de NRA aan volledig uitgewerkte plannen conform de wettelijke vereisten. Voor de tweede groep wordt een kader voor insolventieplanning uitgewerkt en toegepast op de helft van de banken waarvoor faillissement als voorkeursstrategie is voorzien. Daarbij is in de prioritering de omvang van DGS gedekte deposito's leidend.

Om het resolutiekader voor banken in de praktijk toe te kunnen passen, dient het crisismanagement op solide wijze ingebed te zijn in de organisatie. Dit vergt een continue cyclus waarbinnen operationele handboeken worden getest en verbeterd. De NRA doet dit binnen DNB in samenwerking met de toezichttaak. Tevens werkt de NRA aan een verdere operationalisering van de resolutie-instrumenten voor banken, onder andere door de inrichting van de overbruggingsinstelling en het dieper integreren van resolutie-instrumenten in de operationele resolutieplannen. Concreet betekent dat de

uitwerking van "play books" voor de toepassing van het bail-in- en overdrachtsinstrument op het niveau van de bank.

Tegelijkertijd vinden nog de nodige aanpassingen plaats in het Europese resolutiekader. Zo dienen lidstaten per 1 januari 2019 een wettelijke aanpassing van de crediteurenhiërarchie door te voeren waarmee banken een nieuwe categorie niet-preferente senior schuld kunnen uitgeven. Dit faciliteert ook voor Nederlandse banken de mogelijkheid om aan de vereisten voor verliesabsorberend vermogen (MREL) te kunnen voldoen. Daarnaast dient de bredere herziening van het kader voor herstel en afwikkeling van banken (BRRD2) te worden afgerond. Belangrijke elementen zijn de implementatie van de mondiale standaard voor verliesabsorberend vermogen voor systeembanken (TLAC), het vergroten van de handhavingsmogelijkheden voor resolutieautoriteiten en het verbreden van moratoriumbevoegdheden. DNB blijft via de geijkte kanalen actief bijdragen aan dit Europese proces en zou nationale implementatie vervolgens willen aangrijpen om een aantal reparaties door te voeren ten behoeve van het bail-in instrument.

Binnen het Single Resolution Mechanism (SRM) draagt DNB actief bij aan de beleidsvorming en ontwikkeling van uniforme eisen aan afwikkelbaarheid en het integraal en consistent zetten en testen van het crisismanagement. Belangrijke thema's voor 2019 betreffen de vaststelling van voldoende achtergesteld verliesabsorberend vermogen (MREL) voor

grootbanken, convergentie naar een effectieve en geloofwaardige algemeenbelangtest en de concrete aanpak van – en handhaving op – (operationele en data) belemmeringen voor afwikkelbaarheid (de zogenaamde “*impediments procedure*”).

Verzekeraars

In 2019 wordt de resolutietaak van de NRA uitgebreid naar verzekeraars. Het wettelijke kader koerst op resolutieplanning voor (middel) grote verzekeraars en introduceert voor de verzekeringssector nieuwe resolutie-instrumenten, zoals de toepassing van bail-in in combinatie met een zelfstandige doorstart van de verzekeraar (zie box 3). Hiermee is Nederland één van de koplopers in Europa.

De capaciteitsbehoefte voor de nieuwe taak (zie tevens Box 4) is initieel bepaald op basis van de reikwijdte van het wettelijk kader en de opgedane ervaring in bankresolutie (planning, beleid en instrumentarium). Tevens is verdisconteerd voor synergie binnen de resolutietaak en met de overige relevante taken van DNB. Streven is om eind 2019 op capaciteit (15 FTE) te zitten en de organisatie-inrichting te hebben voltooid.

Op het gebied van resolutieplanning werkt de NRA in eerste instantie aan het opstellen van een kader voor resolutieplanning en de bijbehorende dataveren. De NRA beoogt voor twee grote en twee middelgrote verzekeraars een eerste resolutieplan op te leveren.

In de operationalisering van de resolutie-instrumenten voor verzekeraars kan de NRA enerzijds gebruik maken van de kennis die is opgedaan ten behoeve van banken, anderzijds dient het instrumentarium op maat te worden gemaakt voor toepassing bij verzekeraars. De NRA legt in de operationalisering het accent op waarderingstechnieken en de toepassing van het bail-in instrument op een wijze waarmee kan worden voldaan aan het beginsel van ‘*no creditor worse off*’ (NCWO). Ook de oprichting van een overbruggingsinstelling voor verzekeraars heeft prioriteit. De inrichting van het crisismanagement voor verzekeraars bouwt voort op de opgedane ervaring en processen in het toezicht en gebeurt in synergie met de activiteiten ten behoeve van de resolutietaak voor banken.

CCP'S

Ten aanzien van CCP's is in Europa een resolutieregime in ontwikkeling dat nationaal geïmplementeerd zal worden. DNB ondersteunt dit proces, waarin de divisie Resolutie deze activiteiten in nauwe samenspraak en synergie met de toezichthouder oppakt. In 2019 levert DNB een eerste resolutieplan voor een CCP op dat met de betrokken buitenlandse resolutie- en toezichtautoriteiten zal worden besproken. Daarnaast wordt op mondiaal niveau (Financial Stability Board, FSB) bijgedragen aan de verdere ontwikkeling van resolutiekaders voor CCP's en de samenwerking in de zogenaamde crisis management groups (CMG's). Het werk op CCP-terrein valt buiten deze ZBO-begroting.

Box 3 resolutie verzekeraars: een nieuwe taak

Het nieuwe wettelijk kader brengt een aantal veranderingen voor de verzekeringssector en DNB met zich mee om de sector afwikkelaar te maken. Zo heeft DNB op basis van het nieuwe kader een mandaat om resolutieplannen op te stellen voor (middel)grote verzekeraars en eventuele belemmeringen weg te nemen. Een verzekeraar komt in aanmerking voor resolutie(planning), wanneer faillissement zou leiden tot grote gevolgen voor de economie, financiële markten of maatschappij.

Onder het nieuwe wettelijke kader heeft DNB bevoegdheden om (middel)grote verzekeraars direct af te wikkelen zonder (ex ante) tussenkomst van de rechter. De mogelijkheid van bail-in, in combinatie met een doorstart van de verzekeraar, is aan het bestaande instrumentarium toegevoegd. Voor de kleinere verzekeraars is de mogelijkheid tot overdracht onder de interventiewet ingeruild voor een adviesplicht aan de curator in voorbereiding op een ordentelijk faillissement.

Ten behoeve van de resolutietaak voor verzekeraars zijn de belangrijkste taken voor de NRA in de komende jaren:

- Beleids- en beoordelingskader resolutieplanning uitwerken;
- Resolutieplannen schrijven voor de (middel)grote verzekeraars;
- Belemmeringen identificeren en monitoren;
- Resolutie-instrumenten uitwerken;
- Waarderingsmethoden voor toepassing instrumenten eigen maken; en
- Een data infrastructuur opzetten.

Hoewel deze taken op hoofdlijnen overeen komen met banken, bestaan in de uitwerking daarvan aanzienlijke verschillen. Zo is de waardering van een verzekeraarsbalans conceptueel en technisch wezenlijk anders dan voor een bankbalans. De specifieke compositie van de passivazijde werkt ook anders door in de toepassing van de resolutie-instrumenten. Daarnaast kennen verzekeraars geen MREL-eis en is er in Nederland geen garantiestelsel voor polishouders.

3.4.2 Activiteiten NRA in 2019

In 2019 zal de NRA onder andere de volgende activiteiten ontplooiën ter uitvoering van haar taak:

- Opstellen en operationaliseren van resolutieplannen voor banken die onder de gedeelde verantwoordelijkheid van de SRB en de NRA vallen;
- Bijdragen aan nationale, Europese en mondiale beleidsontwikkeling met als speerpunten de algemeen belangtest, achtergestelde MREL, interne MREL voor bankgroepen, aanpak van operationele belemmeringen voor afwikkelbaarheid en verbeteren datakwaliteit;¹
- Vaststellen, bijwerken en operationaliseren van resolutieplannen voor alle banken die onder de directe verantwoordelijkheid van DNB vallen en voor resolutie in aanmerking komen;
- Ontwikkeling van een kader voor faillissementsplanning en toepassing daarvan op de helft van de groep banken die hiervoor in aanmerking komt;
- Ondersteuning en implementatie van aanpassingen in het wettelijk resolutiekader banken (BBRD2);
- Inzetten op voldoende (achtergestelde) MREL voor alle Europese grootbanken;
- Aanscherpen operationele handboeken en crisismangement voor banken en verzekeraars;
- Vaststellen van kader voor resolutieplanning / dataveren en eerste resolutieplannen voor verzekeraars;
- Ontwikkeling en inrichting waarderings-technieken, richtlijnen voor toepassing van het bail-in instrument en overbruggingsinstelling voor verzekeraars;

- Vaststelling resolutieplan voor een CCP en voorbereiding op toekomstige resolutietaak voor CCP's.

57

3.4.3 Depositogarantiestelsel – individueel klantbeeld in de praktijk

Als uitvoerder van het DGS richt DNB zich op het voorbereiden en uitvoeren van een uitkering aan depositohouders, het bijdragen aan een effectieve resolutie van banken en het informeren van depositohouders. Het Depositogarantiefonds (DGF) is een juridisch gescheiden entiteit met eigen bestuur dat verantwoordelijk is voor de financiering van het DGS. Het fonds wordt ondersteund door DNB.

Vanaf 2019 zijn banken verplicht om gegevens aan te leveren op basis van de regelgeving voor het individueel klantbeeld (IKB) – een overzicht van alle deposito's van een depositohouder conform een door DNB voorgeschreven datamodel. Ook het uitkeringssysteem is vanaf dat moment gebaseerd op de IKB-standaard. Hiermee kan worden voldaan aan de ambitie om vanaf 2019 binnen 7 werkdagen te kunnen uitkeren. Om deze korte uitkeringstermijn daadwerkelijk te realiseren dienen de IKB-bestanden van banken volledig en van hoge kwaliteit te zijn. Daartoe toetst DNB regelmatig deze bestanden. Tevens wordt gewerkt aan een handvingskader.

Het operationaliseren van de samenwerking in Europa krijgt in 2019 verder vorm. DNB en het DGF nemen deel aan de multilaterale samenwerkingsovereenkomst van het European Forum of Deposit Insurers (EFDI) en hebben

¹ De inzet van DNB in SRM-verband (internal resolution teams en beleidskaders) hangt deels samen met het SRB werkprogramma 2019. Deze wordt in november vastgesteld en gepubliceerd.

aanvullende bilaterale samenwerkingscontracten getekend met de belangrijkste DGS autoriteiten in andere lidstaten waarmee home-host-relaties bestaan door grensoverschrijdende dekking voor bijkantoren. In 2019 wordt het uitkeringssysteem aangesloten op de technische vereisten voor home-host-samenwerking, zowel waar het gaat om de rol van DNB als home (bijkantoren van Nederlandse banken in buitenland) en host (bijkantoren van buitenlandse banken in Nederland).

Grotere publiekscennis draagt bij aan de stabiliserende werking van het DGS en het vertrouwen in de bankensector. In 2019 geeft DNB concreet vervolg aan de versterking van de communicatiestrategie met als doel het vergroten van de publieksbekendheid met het DGS. In overleg met het bankwezen gebeurt dit via aanvullende vormen van publieksvoorlichting over het DGS door banken en DNB.

Om zeker te stellen dat de operationele organisatie gereed is om een DGS-uitkering binnen de geambieerde uitkeringstermijn succesvol uit te voeren, organiseert DNB jaarlijks een stress-test van het DGS. DNB rapporteert hierover aan de Europese Bankenautoriteit (EBA). De uitkomsten van deze stress-testen worden gebruikt om crisisdraaiboeken te verbeteren.

Beleidsmatig blijft DNB bijdragen aan discussies en onderhandelingen over een European Deposit Insurance System (EDIS). Daarbij is er bijzondere aandacht voor de technische en operationele vormgeving van EDIS en de wijze waarop dit invloed kan hebben op de procedures voor het

Nederlandse DGS. Een andere prioriteit betreft de evaluatie van de DGS-richtlijn, waar via EBA aan wordt bijgedragen. Op nationaal niveau monitort DNB innovaties en andere ontwikkelingen in de sector en de wijze waarop dit invloed heeft op het DGS. De methodiek voor risicoweging van banken ten behoeve van de premieafdracht aan het Depositogarantiefonds wordt geëvalueerd.

Sinds eind 2017 geeft DNB ook uitvoering aan het DGS voor Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Inwoners van deze eilanden zijn onder dit DGS gegarandeerd tot 10.000 Amerikaanse dollar per persoon per bank. Aandachtspunten voor 2019 betreffen het ontwikkelen van rapportagestandaarden voor banken, het structureel inrichten van de lokale uitvoeringsorganisatie en het op peil houden van het kennisniveau over het DGS onder depositohouders.

3.4.4 Activiteiten DGS in 2019

In 2019 wordt ten behoeve van het DGS onder andere de volgende activiteiten ontplooid:

- Testen en verbeteren datakwaliteit van het individueel klantbeeld (IKB) aangeleverd door banken;
- Aanpassen van het uitkeringssysteem om home-host-samenwerking mogelijk te maken;
- Vergroten van de publieksbekendheid met het DGS in samenwerking met de banken;
- Uitvoeren van een DGS stress-test;
- Evalueren van premiesystematiek depositogarantiefonds;
- Ondersteunen van beleidsvorming ten behoeve van EDIS en de evaluatie van de DGS-richtlijn.

3.5 Risicobeheersing Resolutie en DGS

Als onderdeel van de begrotingscyclus houdt DNB rekening met risico's die de gestelde doelen op het gebied van Resolutie en DGS kunnen beïnvloeden, en neemt waar nodig beheersingsmaatregelen.

Voor 2019 onderscheidt DNB de volgende risico's:

- Er is onvoldoende politiek draagvlak in lidstaten om tot een slagvaardig wettelijk regime te komen cq banken in resolutie te nemen of afwikkelaar te maken. Hierdoor komt het gelijke speelveld binnen de Bankenuïe niet tot stand, hetgeen een geloofwaardige resolutieplanning en -uitvoering in Nederland belemmert.
- Het werkprogramma van de SRB stelt andere prioriteiten en/of trekt veel capaciteit weg van DNB-prioriteiten.
- Een gedegen aanpak van falen in de bank- of verzekeringssector wordt gehinderd door een onvoldoende operationeel resolutieraamwerk (instrumentarium, crisismanagement, wettelijke lacunes) en / of transitieproblematiek op instellingniveau.
- De afspraken met andere DGS-autoriteiten komen niet van de grond.
- Binnen de krappe arbeidsmarkt bestaat het risico dat DNB onvoldoende in staat is om goede medewerkers te behouden en aan te trekken.
- Door overbelasting van de divisie kan zij haar ambities niet waarmaken met betrekking tot het zetten en uitvoeren van bestaande en nieuwe taken (resolutie verzekeraars en CCP's, DGS Caribisch Nederland).

De beheersmaatregelen die DNB zal treffen ter voorbereiding op en in geval deze risico's zich voordoen zijn:

- Binnen de Bankenuïe zetten we actief in op consistente toepassing van het resolutieraamwerk en dringen we aan op een eenduidige aanpak van regionale transitieproblemen.
- DNB stuurt in haar deelname aan de plenaire sessie en comités van de SRB op meerjarige planning en de juiste prioriteitstelling op SRB en SRM niveau, met efficiënte allocatie van capaciteit en middelen.
- Door ervoor te zorgen dat DNB zo snel mogelijk operationeel klaar is om resolutie uit te voeren of een DGS-uitkering te doen, worden de mogelijkheden om een falende instelling ordelijk aan te pakken vergroot. DNB legt daarbij prioriteit bij de operationalisering van de belangrijkste resolutie-instrumenten en het (interne) raamwerk voor crisis management.
- DNB blijft actief communiceren met de sector en het publiek over de aard van haar resolutie- en DGS-taken en de consequenties bij het falen van een instelling.
- In geval grensoverschrijdende samenwerking op DGS gebied niet van de grond komt, zet DNB in op een centrale rol voor de EBA en de SRB om home-host relaties te bestendigen.
- De divisie Resolutie zet zich op de kaart als uitdagende werkplek op een nieuw en uniek terrein. Dit wordt bewerkstelligd door een gericht arbeidsmarktbeleid.
- In geval divisie Resolutie overbelast dreigt te raken door een beroep op haar capaciteit door de SRB of de aan haar toevertrouwde werkzaamheden, zullen activiteiten worden geprioriteerd.

Box 4 FTE-inzet per onderdeel Resolutie- en DGS-taak

Deze box geeft de capaciteitsinzet weer van de divisie Resolutie op NRA- en DGS-taken

Activiteiten Divisie Resolutie (FTE)	2018	2019
Resolutie - Banken		
Verticals - SI	6	6 ¹
Verticals - LSI	5	5
Horizontalis (operationeel beleid)	3	2,5
Beleid en communicatie	4	4
Instrumentarium (operationele uitvoering)	2,5	2,5
Resolutiefonds	0,5	0,5
Management en ondersteuning	4	3,5
Subtotaal	25	24
Resolutie - Verzekeraars		
Verticals	-	7
Horizontalis (operationeel beleid)	-	3
Beleid en communicatie	-	1
Instrumentarium (operationele uitvoering)	-	2
Management en ondersteuning	-	2
Subtotaal	-	15
DGS - Nederland		
Beleid en communicatie	1	1
Horizontalis (operationeel beleid)	2	1,5
Instrumentarium (operationele uitvoering)	3	3
Management en ondersteuning	1	1
Subtotaal	7	6,5
DGS - Caribisch Nederland	-	0,5
Totaal	32	46

¹ Geschatte inzet van de SRB op Nederlandse banken in 2018 is 8 FTE

Toelichting activiteiten resolutie banken:

- Verticals - SI: resolutieplanning voor de zeven significante (SRB) Nederlandse banken in IRT-verband. Deelname aan 'host' IRT's van voor Nederland belangrijke buitenlandse banken.
- Verticals - LSI: resolutieplanning voor ongeveer 50 niet-significante (DNB) banken en overige entiteiten, inclusief instellingen waarvoor ordentelijk faillissement is voorzien.
- Horizontals (operationeel beleid): ontwikkeling en implementatie van kaders voor resolutieplanning, waaronder dataverreisten, verliesabsorberend vermogen (MREL / TLAC), kritische functies, toepassing van vereenvoudigde verplichtingen en de algemeen belang test.
- Beleid & communicatie: de inzet op strategie, internationaal overleg (SRB, EBA, FSB), wetgevingstrajecten en dialoog / verantwoording.
- Instrumentarium (operationele uitvoering): crisismanagement en toepassing van bevoegdheden waaronder bail-in en overdracht van activa en passiva.
- Resolutiefonds: werkzaamheden voor het nationaal en Europees resolutiefonds, waaronder premie-systematiek en -inning, dataverificatie en voorwaarden voor gebruik.

Toelichting activiteiten resolutie verzekeraars:

- Verticals: resolutieplanning voor de (middel)grote verzekeraars. Deelname aan *Crisis Management Groups* voor verzekeraars die te maken hebben met resolutieplanning vanuit de fsb.
- Horizontals (operationeel beleid): ontwikkeling en implementatie van kaders voor resolutieplanning, waaronder dataverreisten, kritische functies, toepassing van vereenvoudigde verplichtingen en de algemeen belang test.
- Beleid & communicatie: de inzet op strategie, internationaal overleg (EIOPA, FSB), wetgevingstrajecten en dialoog / verantwoording.
- Instrumentarium (operationele uitvoering): crisismanagement en toepassing van bevoegdheden waaronder bail-in en portefeuille overdracht.

Toelichting activiteiten dgs:

- Beleid en communicatie: de inzet op strategie, internationaal overleg (EFDI, IADI, EBA), wetgevingstrajecten en dialoog / verantwoording.
- Horizontals (operationeel beleid): ontwikkeling en implementatie van kaders voor de uitvoering van het DGS, waaronder uitkeringsstrategieën, individueel klantbeeld, inzetbaarheid van het DGS in resolutie, home-host-samenwerking, premiesystematiek en publieksbekendheid met het DGS.
- Instrumentarium (operationele uitvoering): functioneel applicatiebeheer, testen van bankbestanden, uitvoeren van DGS stress testen, premieheffing.
- Management en ondersteuning: betreft tevens de secretariaatsfunctie ten behoeve van het depositogarantiefonds (advisering bestuur, ondersteunen bestuursvergaderingen, opstellen en monitoren werkafspraken met DNB).

3.6 KPI's en streefwaarden 2019 – Resolutie en DGS

De hierboven uiteengezette missie, ambities en activiteiten leiden tot de volgende KPI's en streefwaarden voor 2019. DNB zal in de ZBO-verantwoording over 2019 aangeven in hoeverre de streefwaarden zijn gerealiseerd.

Ambitie	KPI's	Streefwaarden 2019
<p>Elke Nederlandse bank en verzekeraar is afwikkelbaar</p>	<p>Aantal instellingen waarvoor een resolutie- of afwikkelingsplan in faillissement is opgesteld</p> <p>Mate waarin resolutie vereisten zijn toegepast</p> <p>Trend in afwikkelbaarheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Volwaardige resolutieplannen voor alle banken die voldoen aan de algemeenbelangtest ■ Faillissementsplannen voor de helft van alle banken die niet voor resolutie in aanmerking komen ■ Eerste resolutieplannen voor twee grote en twee middelgrote verzekeraars ■ DNB is scherp op heldere, gelijksoortige en voldoende stevige SRB eisen aan alle resolutieplannen voor Europese banken ■ Integratie van de toepassing van resolutie-instrumenten in de operationele omgeving van banken ■ Ontwikkeling van een kader voor resolutieplanning en dataveren voor verzekeraars
<p>Elke falende Nederlandse bank en verzekeraar wordt tijdig afgewikkeld</p>	<p>Operationeel voorbereid op afwikkeling</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Banken waarvoor een resolutieplan is opgesteld voldoen aan de gestelde MREL-vereisten. DNB/SRB geeft nadere invulling aan de kwaliteit daarvan en stelt de overige voorwaarden voor afwikkelbaarheid formeel vast. ■ DNB zet in SRM-verband in op een werkbaar kader voor vaststelling van interne MREL voor Europese grootbanken ■ Banken leveren een kwalitatief afdoende data bestand en het DGS systeem is in staat deze te verwerken, conform de IKB beleidsregels ■ Voor verzekeraars is op hoofdlijnen duidelijk wat de vereisten zijn voor resolutieplanning en –data, deze worden aan de sector gecommuniceerd ■ DNB zet in op tijdige en consistente besluiten, ook op Europees niveau, waarbij op transparante wijze de uitgangspunten van het resolutieregime gehanteerd worden ■ De toepasbaarheid van het beschikbare instrumentarium voor banken is verder verfijnd en vastgelegd in een (intern) operationeel handboek ■ De organisatie voor de verzekeringsfunctie is ingericht ■ De overbruggingsinstelling voor verzekeraars is opgericht ■ De toepassing van bail-in bij verzekeraars is nader uitgewerkt en op hoofdlijnen geconsulteerd ■ Het DGS is in staat om binnen 7 werkdagen uit te keren op basis van IKB-bestanden van voldoende kwaliteit ■ De crisismanagementorganisatie is getest en verbeteringen zijn doorgevoerd

Ambitie	KPI's	Streefwaarden 2019
<p>DNB voert haar resolutie- en DGS-taken effectief uit in synergie met toezichttaak</p> <p>DNB draagt bij aan een slagvaardig Europees resolutiemechanisme dat aan alle instellingen afdoende en vergelijkbare eisen stelt</p>	<p>Bedrijfsvoering is efficiënt en communicatie is consistent</p> <p>Reputatie en gelijk speelveld</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Capaciteit voor de Resolutie- en DGS taken is geborgd, waarbij de financiering binnen de begrotingskaders blijft en optimaal gebruik wordt gemaakt van beschikbare expertise, ondersteuning en (data) infrastructuur binnen DNB en SRM. ■ DNB communiceert helder en consistent richting sector, markt en publiek ten einde de verwachtingen en impact van haar resolutietaken goed te managen. ■ De communicatiestrategie voor het DGS leidt aantoonbaar tot een aantoonbare stijging van de publieksbekendheid met het DGS. ■ DNB zet in Europees verband (zichtbaar) in op: <ul style="list-style-type: none"> – vaststelling van solide (achtergestelde) MREL-buffers voor alle grootbanken; – Verdere harmonisatie van het resolutiekader d.m.v. (tijdige) herziening van de BRRD. Complexiteit in normering en taakuitvoering wordt zoveel mogelijk vermeden; – Geloofwaardige en gelijkwaardige toepassing van het BRRD- en DGSD-regime; – Ontwikkeling van een Europees kader voor herstel en resolutie verzekeraars; ■ DNB streeft naar effectieve vormgeving van Europese DGS-regelgeving, inclusief liquiditeitsdeling op basis van EDIS; ■ DNB is als NRA en DGS-uitvoerder gelijkwaardig aan haar peer jurisdicties, zoals o.a. blijkt uit IMF en FSB surveillance.

Bijlage 1

Begrote personele inzet toezicht per doelgroep

64

	Significante banken	Overige banken	Pensioenfondsen	Verzekeraars
Uitvoerende activiteiten				
Interventie en handhaving	1,8	3,5	4,3	3,9
Toetreding	4,9	7,8	7,0	8,9
Integriteitstoezicht	11,6	7,0	4,3	2,1
Off-site toezicht	69,7	38,7	63,8	95,0
On-site toezicht	59,0	30,5	9,9	5,9
Uitvoering	-	-	-	-
Statistiek	9,9	4,9	7,3	8,4
Totaal uitvoerend	157,0	92,6	96,7	124,3
Toezichtbrede activiteiten				
Beleid en regelgeving	21,7	10,8	18,3	20,7
Juridische activiteiten	3,8	3,0	3,2	4,3
Externe communicatie	1,2	0,6	0,8	1,0
Totaal toezichtbreed	26,8	14,5	22,3	26,1
Totaal primaire activiteiten	183,7	107,1	118,9	150,3
Ondersteunende activiteiten				
Besturing ²	17,2	9,9	11,1	13,9
Juridische ondersteuning	3,5	2,5	2,7	3,6
ICT-ondersteuning	14,8	7,4	9,5	12,1
Hr-ondersteuning	6,2	3,6	4,0	5,0
Communicatieondersteuning	3,7	2,1	2,3	2,9
Informatievoorziening	6,3	3,7	4,1	5,1
Facilitaire diensten	5,4	3,1	3,5	4,6
Beveiliging	0,4	0,2	0,3	0,3
Totaal ondersteunende activiteiten	57,6	32,5	37,4	47,7
Totaal begroting 2019	241,3	139,6	156,3	198,0
Totaal begroting 2018	234,9	138,4	161,3	220,0

1 Betreft het Wwft-toezicht op casino's en creditcardmaatschappijen. Overige toezichtkosten in verband met de Wwft zijn opgenomen in de kosten per sector.

2 Besturing omvat de directie en de Raad van Commissarissen en de activiteiten voor financiën en administratie, planning en control, risicobeheersing en procesoptimalisatie en interne audit.

Betaal- instellingen	Beleggings- instellingen en -onderneminigen	Trust kantoren	Casino's, cc-mijen ¹ en sanctiewet	Caribisch Nederland	Totaal
0,5	1,1	0,5	0,2	0,3	16,3
5,8	6,3	2,3	-	2,4	45,5
6,2	-	11,0	0,2	4,2	46,8
5,7	9,0	0,1	-	-	282,1
1,0	1,3	-	-	-	107,7
-	-	-	-	-	-
-	5,6	-	-	-	36,1
19,4	23,3	14,0	0,4	7,0	534,5
0,1	1,8	-	-	-	73,6
1,4	1,2	1,1	-	0,3	18,5
0,2	0,2	0,1	-	0,0	4,1
1,8	3,2	1,2	-	0,4	96,2
21,1	26,5	15,2	0,4	7,4	630,7
1,9	2,4	1,3	0,0	0,7	58,4
1,0	0,9	0,7	0,0	0,2	15,1
2,1	3,0	1,4	0,0	0,2	50,4
0,7	0,9	0,5	0,0	0,2	21,1
0,5	0,6	0,4	0,0	0,2	12,8
0,7	0,9	0,5	0,0	0,2	21,6
0,6	0,8	0,4	0,0	0,2	18,7
0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	1,4
7,4	9,4	5,4	0,1	2,0	199,5
28,6	36,0	20,6	0,5	9,4	830,2
29,7	34,5	28,0	1,0	6,4	854,2

Bijlage 2

Begrote personele inzet en kosten toezicht

66

	Inzet in fte B2019	Inzet in fte B2018	Vershil	Kosten in EUR mln B2019	Kosten in EUR mln B2018	Vershil
Uitvoerende activiteiten						
Interventie en handhaving	16,3	13,7	2,6	2,3	1,9	0,4
Toetreding	45,5	36,7	8,8	6,5	5,1	1,4
Integriteitstoezicht	46,8	49,4	-2,7	7,0	6,9	0,1
Off-site toezicht	282,1	299,8	-17,7	45,2	47,5	-2,4
On-site toezicht	107,7	92,9	14,8	15,6	13,0	2,6
Uitvoering	-	-	-	-	-	-
Statistiek	36,1	34,0	2,1	6,9	6,3	0,6
Totaal uitvoerend	534,5	526,5	8,0	83,5	80,7	2,8
Toezichtbrede activiteiten						
Beleid en regelgeving ¹	73,6	76,4	-2,8	12,0	11,9	0,1
Juridische activiteiten ²	18,5	16,6	1,9	4,6	3,9	0,7
Externe communicatie	4,1	4,6	-0,5	1,2	1,1	0,1
Totaal toezichtbreed	96,2	97,5	-1,3	17,8	16,9	0,9
Totaal primaire activiteiten	630,7	624,0	6,7	101,3	97,6	3,7
Ondersteunende activiteiten						
Besturing ³	58,4	58,3	0,2	12,2	10,9	1,2
Juridische ondersteuning ⁴	15,1	14,2	0,9	2,7	2,5	0,3
ICT-ondersteuning	50,4	77,3	-26,9	22,3	23,4	-1,2
Hr-ondersteuning	21,1	21,2	-0,1	6,8	6,2	0,6
Communicatieondersteuning	12,8	14,7	-2,0	3,2	3,2	0,0
Informatievoorziening	21,6	22,4	-0,9	4,1	3,9	0,2
Facilitaire diensten	18,7	20,7	-2,0	11,2	9,3	1,9
Beveiliging	1,4	1,4	0,0	0,2	0,2	0,0
Totaal ondersteunende activiteiten	199,5	230,2	-30,7	62,7	59,7	3,0
Totaal	830,2	854,2	-24,0	164,0	157,3	6,7

1 Inclusief begrote bedragen voor EBA en EIOPA.

2 Juridische adviezen ten behoeve van de toezichtfunctie.

3 Besturing omvat de directie en de Raad van Commissarissen en de activiteiten voor financiën en administratie, planning en control, risicobeheersing en procesoptimalisatie en interne audit..

4 Juridische adviezen ten behoeve van ondersteunende activiteiten.

Bijlage 3

Begrote personele inzet en kosten Resolutie en DGS

EUR miljoen

Begrote personele inzet en kosten Resolutie en DGS	Inzet in fte B2019	Inzet in fte B2018	Verschil	Kosten in EUR mln B2019	Kosten in EUR mln B2018	Verschil
Uitvoerende activiteiten						
Resolutie beleid en planning	40,0	24,7	15,4	6,3	5,7	0,6
DGS beleid en planning	7,0	7,9	-0,9	4,5	4,2	0,3
Juridische activiteiten ¹	3,7	2,5	1,2	0,9	0,4	0,4
Externe communicatie	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0
Totaal primaire activiteiten	51,0	35,3	15,7	11,7	10,4	1,4
Ondersteunende activiteiten						
Besturing ²	4,5	3,1	1,4	0,9	0,6	0,3
Juridische ondersteuning ³	2,4	1,7	0,8	0,4	0,3	0,2
ICT-ondersteuning	17,7	35,7	-18,0	5,6	6,3	-0,7
Hr-ondersteuning	1,6	1,1	0,5	0,5	0,3	0,2
Communicatieondersteuning	1,0	0,8	0,2	0,2	0,2	0,1
Informatievoorziening	1,7	1,2	0,5	0,3	0,2	0,1
Facilitaire diensten	1,8	1,5	0,3	1,0	0,7	0,3
Beveiliging	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal ondersteunende activiteiten	30,8	45,3	-14,5	9,1	8,7	0,4
Totaal	81,8	80,6	1,2	20,9	19,1	1,8

1 Juridische adviezen ten behoeve van de primaire Resolutie- en DGS-taak.

2 Besturing omvat de directie en de Raad van Commissarissen en de activiteiten voor financiën en administratie, planning en control, risicobeheersing en procesoptimalisatie en interne audit.

3 Juridische adviezen ten behoeve van ondersteunende activiteiten.

Bijlage 4

Kostenverdeling totale ZBO-begroting 2019

68

EUR miljoen

Kostenverdeling ZBO begroting	Budget 2015	Budget 2016	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019	Vershil 2019-2018
Directe kosten ZBO						
Personeelskosten	76,1	80,0	82,6	83,8	89,8	6,0
Externe inhuur	13,2	8,8	8,3	9,5	7,0	-2,5
Afschrijvingskosten	2,0	1,8	3,0	3,5	4,0	0,5
Juridische adviezen	7,6	7,8	7,5	6,2	7,8	1,5
Overige beheerskosten ¹	4,5	4,4	4,4	5,3	5,5	0,2
Totaal directe kosten ZBO	103,5	102,8	105,7	108,3	114,1	5,8
Toegerekende kosten ZBO						
Ict (oa projecturen, pc's en software)	14,7	17,1	26,4	29,6	27,9	-1,7
Facilitaire diensten (oa huisvesting en werkplekken)	9,2	8,7	8,8	10,1	12,2	2,2
Overige ondersteuning (oa communicatie, HR, informatiedienst, besturing)	30,1	29,8	29,6	28,4	30,7	2,3
Totaal toegerekende kosten	54,0	55,7	64,8	68,1	70,8	2,7
Totaal kosten	157,5	158,5	170,5	176,4	184,9	8,5

¹ Deze post is inclusief begrote bedragen voor EBA en EIOPA.

Bijlage 5

Kostenontwikkeling totale ZBO-begroting

70

	2008	2009 ¹	2010	2011	2012	2013 ²	2014
Basisbedrag Toezicht	98,3	101,6	115,5	124,2	133,1	149,0	149,0
Compensatie voor loon-en prijsonwikkeling (cum.)							2,7
Overige mutaties (taakstellingen en intensiveringen)							-3,2
Totaal Toezichtbegroting	98,3	101,6	115,5	124,2	133,1	149,0	148,5
<i>Nieuwe ZBO taken:</i>							
Resolutie banken							
DGS NL							
Resolutie verzekeraars							
DGS CN							
Totale ZBO-begroting	98,3	101,6	115,5	124,2	133,1	149,0	148,5
Overheidsbijdrage (incl. BES)	-15,7	-18,9	-23,7	-23,9	-26,3	-19,5	-19,8
Ten laste van de sector	82,6	82,7	91,8	100,3	106,8	129,5	128,7

¹ Gecorrigeerd voor eenmalig pensioenverschil.

² Ingang meerjarig kostenkader voor de kosten van Toezicht.

2015	2016	2017	2018	2019
149,0	149,0	149,0	149,0	149,0
2,5	4,9	6,6	9,2	13,3
0,9	-0,5	-1,2	-0,9	1,7
152,4	153,4	154,4	157,3	164,0
5,1	5,1	6,8	6,7	6,9
		9,2	10,4	9,6
			1,8	4,1
			0,2	0,3
157,5	158,5	170,4	176,4	184,9
-0,9	-0,8	-0,8	-1,3	-1,7
156,6	157,7	169,6	175,1	178,8

Bijlage 6

Afkortingenlijst

72

AFM:	Autoriteit Financiële Markten	IRT:	Internal Resolution Team
APF:	Algemeen Pensioenfonds	JST:	Joint Supervisory Team
AQR:	Asset Quality Review	KPI:	Key performance indicator
BES:	Bonaire, Sint Eustatius en Saba	LSI:	Less Significant Institution
BRRD:	Bank Recovery and Resolution Directive	MiFID:	Markets in Financial Instruments Directive
CBCS:	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten	MREL:	Minimum requirement for own funds and eligible liabilities
CCP:	Central Counterparty	NRA:	Nationale resolutie autoriteit
CN:	Caribisch Nederland	NVB:	Nederlandse Vereniging van Banken
CRD:	Capital Requirements Directive	PSD:	Payment Service Directive
DGS:	Depositogarantiestelsel	SI:	Significant Institution
DNB:	De Nederlandsche Bank	SIRA:	Systematische Integriteitsrisicoanalyse
EBA:	European Banking Authority	SRB:	Single Resolution Board
ECB:	Europese Centrale Bank, European Central Bank	SRM:	Single Resolution Mechanism
EDIS:	European Deposit Insurance Scheme	SSM:	Single Supervisory Mechanism
EIOPA:	European Insurance and Occupational Pensions Authority	SW:	Sanctiewet 1977
EMIR:	European Market Infrastructure Regulation	TLAC:	Total loss absorbing capacity
FATF:	Financial Action Task Force	Vvgb:	Verklaring van geen bezwaar
FEC:	Financieel Expertisecentrum	VVV:	Verbond van Verzekeraars
FSAP:	Financial Sector Assessment Program	Wbft:	Wet bekostiging financieel toezicht
FSB:	Financial Stability Board	Wfm BES:	Wet financiële markten BES
FTK:	Financieel Toetsingskader	Wft:	Wet op het financieel toezicht
ICAAP:	Internal Capital Adequacy Assessment Process	Wtt:	Wet toezicht trustkantoren
IMF:	Internationaal Monetair Fonds	Wwft:	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme
IORP:	Institutions for Occupational Retirement Provision	ZBO:	Zelfstandig bestuursorgaan

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl